

FÉNYSZÓRÓ

ÁRA
2000
PENGŐ

SZÍNHÁZ • FILM • ZENE • IRODALOM • KÉPZŐMŰVÉSZET

RUTKAY ÉVA
és
SOMLÓ ISTVÁN
VIGSZÍNHÁZ:
MOST VAGY SOHA!
(Foto Kálmán Béla)

AKI KIHIVTA HOLLYWOODOT...

ARTHUR J. RANK, az angol filmgyártás új vezére...

Éveken, sőt évtizedeken keresztül nem volt versenytársa az amerikai filmterületnek. Minőségben talán utolérték őket a franciák és egy-egy sikerültebb produkcióival az angolok, de mennyiségben, valamint anyagi, technikai eszközökben Hollywood egyszerűen lehengerelte a világ minden filmgyártó államát.

Az angol filmgyártás koronázatlan királya, vezére, hosszú évekig a mi büszkeségünk, Korda Sándor volt.

Egy szép napon azonban egy unatkozó angol milliommosnak eszébe jutott, hogy nem volna érdektelen filmgyártással foglalkozni. 1935-ben jutott ez eszébe a milliommosnak — Arthur J. Rank-nek. — 1937-ben már jónévű filmgyártónak számított hazájában és néhány év leforgása alatt Amerikában is komolyan kezdtek számolni Rank nevével, míg végül 1945 nyarán odáig fejlődött a dolog, hogy Arthur J. Rank amerikai utazásakor az amerikai filmgyártás vezető emberei nem győztek udvarolni neki, mert tudták, hogy Ranknek annyi már a pénze, hogy a fél amerikai filmgyártást is megvehetné. A nagy figyelemre méltóan végül is David O. Selznick, a Selznick International Produc-

tions vezetője került ki győztesen. Selznick idáig filmjeit vagy önállóan, vagy a Metroval, United Artist-szal vagy R. K. O.-val karöltve produkálta. Legnagyobb produkciója az »Elfújta a szél« volt.

Rank és Selznick most megalakították a Rank-Selznick Produkciónak. Első filmjük költségeit 5 millió dollárra (!) kontemplálják. Az ötlet Ranké, aki erősen katolikus, vallásos ember, a főszereplők Selznick felfedezettjei. A nagy színes film: *Mária Magdolna*, címszereplő: *Ingrid Bergmann*, partnere: *Joseph Cotten*.

1937 óta Rank 8 filmet gyártott. Sok hibát követett el, de aratott néhány sikert is. Óriási siker volt például Angliában és az USA-ban a Noel Coward-film: »Öfelsége hajója«. A »Colonel Blimp« David Loarnak, a leghíresebb angol karrikatúristának népszerű alakja, régmódi, re-

Jelenet Noël Coward »Blithe Spirit« című darabjából

Phyllis Calvert és Stewart Granger, a »Fanny by Gaslight« c. filmben

Vivien Leigh, mint Cleopatra

akciós, korlátolt, toryszellemű angol katonatiszt ez a Blimp. Róla is Rank készített filmet, *Anton Walbrook*kal (hajdani *Adolf Wohlbrück*) és *Deborah Kerr*rel a főszerepekben. A film mérsékelt sikert aratott Amerikában, az amerikaiaknak túllassú volt az angolos tempó. *Leslie Howard* utolsó filmje, a »Támadók« — szintén Rank-produkció — viszont osztatlan sikert hozott az Újvilágban is.

Legújabb filmjei, amelyeknek képeit bemutatjuk: a »Blithe Spirit«, Noël Coward színdarabjából készült. A darab 3 éve egyfolytában fut Londonban, talán Pesten is bemutatják az idén a Művész Színházban.

A »Caesar és Cleopatra«-ról már közlünk is képeket. Itt most *Vivien Leigh* láthatjuk premier-planban, mint *Cleopátrát*. A film színes, Pascal Gábor rendezi és 5 millió dollárba kerül, 20 százalékkal többbe, mint 1939-ben, Hollywoodban került a három és félórás »Elfújta a szél«. Kérdés, hogy Rank valaha is behozza-e ennek a filmnek a költségeit? Azonban kétségtelen, hogy nem kenyérré kell neki, amellyel szereti tanítani az embereket és úgy véli, hogy ezzel a Shaw-filmmel is oktat.

A »Fanny, gázlámpafénynél« című film a múlt század kilencvenes éveiben játszódik, de mind az angolok, mind a Hays-cenzúrához szokott amerikaiak számára kissé merész téma.

Rank legújabb lépését, az amerikai filmgyártással való szövetkezését, vegyes érzelmeikkel fogadják. Az angol sajtó támadja őt emiatt, azzal vádolja, hogy ahelyett, hogy komoly versenytársává válna a rettenetes konkurrenciaként Angliára nehezedő amerikai filmgyártásnak és így képviselné a nemzeti érdekeket — ehelyett átviszi a pénzét Hollywoodba és így megint csak Amerikának hoz sikereket.

Csak természetes tehát, hogy az amerikai sajtó viszont örömmel üdvözli Ranket, jó érteke lévén a nagy méretekhez és megjósolja, hogy a Rank-Selznick-produkció a világ eddigi legnagyobb filmvállalkozása lesz.

Barabás Tamás

A »Colonel Blimp« c. film plakátja

FÉNYSZÓRÓ

MŰVÉSZETI HETILAP

FŐSZERKESZTŐ: BALÁZS BÉLA

FELELŐS SZERKESZTŐ: BÉKEFFI ISTVÁN

FŐMUNKATÁRS: DARVAS SZILÁRD

Színház és POLITIKA

Irtta: BECKSKY ANDOR

Kezd a szellem védelme divattá válni. Egyre gyakrabban jelennek meg vétők a politika ellen, amely állítólag szét akarja zúlni a művészet szuverenitását. Legutóbb *Kosztolányi Dezső* ir filippikát, amellyel segítséget kíván nyújtani a meg-támadott Olimposznak. Védelmét arra alapítja, hogy egy »tehetséges színműíró politikus, ellentmondást nem ismerő határozottsággal tudunkra adta, — nem éppen ezekkel a szavakkal, de a lényege ez volt — hogy: márpedig a jövőben a színdarabok keretében kötelező a nyílt, félre nem érthető politikai színvállás, másszóval politikai hírverés.« Epésen jegyzi meg a kitűnő asszony, hogy — »talán játszani sem szabad, csak olyant, ami a történelmi materializmus kérdéseivel foglalkozik?« Aggódva érdeklődik, mi lesz akkor Oedipusszal, a Kék madárral, a Szentivánéji álommal?

Ilyen beállításban és beállítottságban nagyon nehéz a válaszadás. Helytelenül feltett kérdésre helyes feleletet adni csak úgy lehetséges, ha magát a kérdést töröljük és új kérdés feltevésére ösztökéljük azt, aki ártatlanságában nem is sejti, mennyire áruló a kérdése és mennyi szó esett már róla az Antl. Dühring megjelenése óta. Irónk úgy véli, hogy elég a szakmájába vágó ismeretekbe beletemetkezni és az ott kitermelt szellemi termékeket, mint egy elszigetelt valamit védelmezni a támadó politikai brutalitás ellen. Cikke folyamán ezt a véleményét nem is titkolja, amikor a politikát a megszállottak erélyességével kitéssékeli az irodalom megszentelt berkeiből. »A becsületes politika feladata« — mondja — »a tömegek életszínvonalának emelése. A becsületes írásművésze: a művészi színvonal emelése.« Nyilván az egyiknek semmi köze a másikhoz. Holott az ilyen félreértésből származik a közelmúlt minden írói felelőssége, amikor a »nemzet napszámásai« nagy része elfelejtette az egyetlen nemzet érdekeit képviselni és maguknak, valamint igen vékony rétegeknek énekelt. Volt enyhítő körülmény. Lehetséges, hogy a visszavonulás, a csendes, egymás szentté avatása, bizonyos vé-

dekezés volt az akkori politika nemzet-tíró magatartása ellen. Feltéve, de meg nem engedve ezt a körülményt, miért óhajtják folytatni a távortartás, az önkéntes száműzetés politikáját a megváltozott viszonyok között? Miért óhajtanak irodalmi kaszt maradni, magukat éppúgy elszigetelve, mint azelőtt? Mi lenne más ez a merrev féltékenység, ez a kategorizálás, a politika ilyen heves távortartása? Irónk tökéletesen elégedett a baloldali politika térhódításával. »A mai baloldali politikai irányzat« — mondja — »oly erős és napról napra annnyival erősödik, hogy semmi, de semmi szüksége a színház támogatására, ellenkezőleg, a színháznak van szüksége a baloldali politika támogatására.« Itt megint olyan keserves szókeveréssel találkozunk, amelyben úgy érezzük, hogy más és más nyelven beszélünk. Mert *nincs baloldali politika baloldali művészet nélkül és nincs baloldali művészet baloldali politika nélkül.* A kettő szervesen összefügg, szétválasztani nem lehet. Aki szét akarja választani úgy, hogy ti támogassatok bennünket, művészeket és az irodalmat, de nekünk semmi közünk hozzátok, az valami olyat akar, ami egynyelvűségünk rovására megy. Nem érthetjük meg egymást, mert más értünk mindketten ugyanazon fogalom alatt s valami nincs közöttünk tisztázva.

A baloldali politika erőssége vagy gyengesége nem azon múlik, hogy milyen felületi tüneteket mutat. Sokkal mélyebbre kell mennünk annak ellenőrzésére, hogy a baloldali politika mennyire hatályos. Addig, amíg népünkben a felszívódott többszázados jobboldali agitáció mérge olyan eleven valóság, mint amilyen a művészeti és politikai vonal szétválasztásáról aligha lehet beszélni. Itt csak kéz a kézben lehet haladni még akkor is, ha ez művészeinknek egyelőre nehezebbre is esik. A széles néprétegek műveltségi fokának emelése szinte elképzelhetetlen a művészetek különállásával. Irónk szélesben alapottnak látja a magyar politika baloldaliságát. Mi pedig félünk, hogy a széttagolással írónk

máris a jobboldali politikát támogatják, akár tudnak róla, akár nem.

Már a múltban kirívó jelenségként könyveltük, hogy írónk nagyobbára saját maguknak és nagyon vékony olvasórétegnek írtak és nem azoknak, akiknek legnagyobb szükségük lett volna rá. Róluk-nélkülük elmélkedtek és valahogy ezt a kiváltságukat továbbra is őrizni szeretnék. Elismerjük, hogy ilyenformán laboratóriumi munkában finom, inyeneknek való esztétikai eredményeket termeltek. A hasznossági kérdés viszont messze elmaradt hivatott mesterségbeli eredményeiktől.

Irónk azt követeli, hogy a baloldali politika ne szóljon bele a művészet szerkesztési módjába. Tiltakozik, hogy ezentúl ne lehessen más színdarabot írni vagy játszani, csak olyant, amely a történelmi materializmus kérdéseivel foglalkozik. Ez ellen bizony a történelmi materializmus is tiltakozik. Irónk nem tudja, hogy nyitott kapukat döngöt. Valószínűleg azért, mert az elmúlt évtizedek alatt csak ebben a kérdésben felejtett el megfelelően tájékozódni és rábízta magát a jobboldali hírverésre. A művész, ha művét írja, forrás-munkák után jár. Csak a marxizmus volna az elhanyagolható terület még mindig, amihez nem érdemes fáradságot venni?

A Kiáltvány már 1848-ban foglalkozott hasonló érvelések elhárításával és ma már rég eldöntött kérdés, mit és hogyan mérlegel a történelmi materializmus. Semmi-estire sem hanyagolja el a lelki mozgás területeit olyan módon, hogy megtagadná ezeket a tényezőket. Nagyon is számol velük. A becsületes írásművészetnek módot ad az emberábrázolásra. Legfeljebb következetesen rámutat arra, hogy mit tart becsületes írásművészetnek. A kritika jogát tiszteli. Viszont elvárja, hogy tényezőként közvetítse annak a széles rétegnek kívánságait, melynek nevében eljár.

A történelmi materializmus kívánságokat közvetít és nem parancsokat s tőle a szabadság helytelenül értelmezett zamatjával, aligha kell féltetni az igazi művészetet.

Balázs Béla szegedi pályafutása

arról a másik világról, az üres nézőtérről, a darabból
kilépett hősnőről és Duse legnagyobb magánjelenetéről

Minél kisebb az ember, annál nagyobb világot nyit képzetének a szétnyíló színpadi függöny. Hát még, ha az a kicsi emberke kis városban jár a reáliskola negyedik osztályába. A valóság és a képzelet horizontjai fordított viszonyban vannak egymáshoz. Nem a világjáró utazók, a nagy mesélők és eldugott kis városkák kandallókuckóiban tágul végtelenbe a csodák és kalandok birodalma. Seholy nem jelentenek világot a színpad deszkái, mint a kisvárosban, ahol csupán azokon látható a nagy élet. Isten arcukat is azok látják jobban, akik Isten háta mögött laknak.

De nekem, ahogy tizennégyéves-fejjel az állóhelyről néztem, — valóban külön világ volt az, melynek térei a függöny mögött megnyíltak előttem. Mint valami Óceánon túli sziget nyüzsgő bennszülötteivel, akik ott az ő külön életüket, magasabbrendű szép sorsukat élik. Nem a rajta játszott színdarabok összességéből adódott ez a kép. Mert bár abban az országban történtek ama tragédiák és komédiák, de ha éppen nem történt is ott semmi, az ország akkor is ott volt a függöny mögött és kulisszái mögött léphetek elő a szépsorsú emberek. Nem is az egyes színdarabokból és alakjaikból szállt rám a mámoros révület, hanem magának a színpadnak bővülete volt az, ahol mindez lehetséges és otthon van és ahol, oh, bennem is kinyílna a szó és a tett.

Elsőnek álltam ott, nyitás előtt már, a színház kapuja előtt. Mert szerettem bele nézni a még homályos nézőtér roppant barlangjába, mely még rejti csodáit, de melyben én már jövő drámák árnyékainak lobogását láttam. Szerettem hallgatni a zenekar hangolását és a fel-felbugyborékoló futamokat, melyekkel a zeneszerek nekikészültek. Az volt a kujtorgó őszanyag hangja, melyből majd felmerülnek az alakok. A színjátéknak ebbe a termő méhébe, ebbe a teremő ürbe ömlöttek bele az én alakatlan képzeleteim, forrón gomolygó köd gyanánt. Am az a pillanat, melyben megiebbent és szétnyílt a függöny, a kinyilatkoztatásnak kezdete volt. És az maradt mindmáig. Ez az a perc, amelyért született és él az ember. Ősi és halhatatlan jelképe annak, hogy a süket valóság korlátolt börtönfalait szétnyitja a szellem és átsugárzik az értelmezés.

A színpad, mely annyi drámai hős lelki vérhullását itta fel, végül poétikusabb lett, mint a drámák, melyek átviharzottak rajta. Azért láttam én Tóvölgyi Margitot is poétikusabbnak és tragikusabbnak, mint valamennyi alakított alakját. Hogy tudhatnám én ma azt megállapítani, hogy a szegedi színház akkori hősnője valóban jó színésznő volt-e vagy

sem? Hiszen ő volt az, aki a női nemnek valamennyi magas színdarabját és szenvedélyét elszenvedte. Mivelhogy a társulatnak nem volt akkor más drámai hősnője, hát mindig Tóvölgyi Margit volt az, aki nemesen feláldozta magát és büszkén meghalt a legszebb szavak tündöklő ékszerével borítva. Nem volt mód rá, hogy az emberábrázolás mesterségbeli tökélyében különbséget tehessek. Nem volt kihez hasonlítsam. Ő volt a Madonna, akinek szívét hét és még sokkal több tör járta át. Nem is csodálatos, hogy méltóságos papnői alakját már a tragikum borús fénye vette körül, mikor a színpadra lépett, még mielőtt csak meg is szólalt volna. Hiszen magán hordta színeit minden költői vízióknak, melybe valaha színésznő beleöltözött. Ugy hozta magával a színpadra.

És magával vitte ki az utcára is. Ha kreolsápadt arccal, mindig egyedül, csendes mellékutcaikon ballagott, komoly, fekete tekintettel, akkor ő nekem drámai hősnő maradt a színdarabokból, sőt a színházról kilépve is, túl véletlen szerepeim. Potenciálisan magával hordta minden drámai hősnő problémáit és szenvedélyét, a még meg nem írtakét is. De nem mint színésznő, hanem mint ember, mint az a csodálatos kreolsápadt és mélyfekete-nézésű asszony, akif lopva, messziről követtem. Így követtem én tizennégyéves koromban a kis szegedi utcákon lopódzva, mint ragadozó a bozóthoz, jövő drámáim asszonyait. Sok esztendővel később, mikor első színdarabjaimat írtam, csak benne testesülve tudtam látni hősnőmet. Olyan sötét tekintete volt Szélpál Margitomnak

és olyan mély mellhangú szavát hallottam az »Utolsó nap« Liviájának is. És mindmáig kísért darabjaimban Tóvölgyi Margit.

De még valami más nyugtalanság is borzongatott, mikor a Tisza Lajos-körúton lopakodtam Tóvölgyi Margit nyomában: valami félelem és szorongó féltés. Mintha ő tilosban járna ott az utcán, mint valami állatkertből kiszabadult gyönyörű flamingó. Mi lesz vele az emberek között? De még inkább, mintha valami emberkertből szabadult volna ki szegény a vadállatok utcáira. Mi fogja élni itt az ő nemes és érzékeny lelkét?

És őt féltve, magamat is féltettem és sajnáltam és összetartozásunk érzését csempésztem bele aggodásomba és gondoltam, hogy egyszer talán visszafordítja felém kreolsápadt arcát és szótlán fejbiccentéssel magához int, aztán kézen fog és elvezet oda, ahol ők vannak ott-hon... Kik?

Hová? ... Persze, nem a színházba. Ilyen együgyű primitivitással nem képzeltem a dolgokat. Nem volt határozott képzetem arról, hogy hová vezethetne. Csak egyet kívántam: innen el.

*

Nemcsak gyerekkori élmény ez. Illetve nemcsak gyerekkorában vannak az embernek ilyen gyermekélményei. Sokkal később is megtörtént velem. Akkor már láttam volt Eleonora Duset, az utolsó földön járó szentet. Láttam őt néhány szerepében, melyek meg fognak maradni leírásokban, őrzött emlékekül az emberiségnek, ha már régen elfelejtették azokat a színműveket, melyeknek címszerepei voltak. Szóval több ízben láttam a csodás »velencei nő« színpadon. De a legnagyobb benyomást akkor tette rám, mikor egyszer civilben, földön járnál láttam. Ez Firenzében történt. Akkor búskomorságba esvén, oda vonult vissza egy időre a színpadtól és egy áldott véletlen folytán, háza szomszédos volt azzal a penzióval, melyben én laktam. Udvarra nyíló harmadikemeleti erkélyemről beláthattam az ő kertjébe, ahova, mondották, néhány nap, nagyrítván, kijő sétálni egy tel-órára.

Napokig lestem a függöny mögött és egyszer megadatott nagy áhitatomnak. Egy nap délben megjelent Eleonora Duse ciprusaléjának végében, hosszú fekete ruhában és lehajtott fejjel, hátrakulcsolt kezekkel, lassan, nagyon lassan, kétszer fel és alá ment feketén a fekete ciprusok között.

Öreg, fonnyadt, beteg arcát alig láttam. Hogy magyarázzam meg? Michelangelo nem tudott sziklára nézni, hogy ne lásson benne szobrot. De ez az asszony nem szikla volt és én már néhány eleven alakot láttam a lélek véres fényében kiválni belőle. Ahogyan ott lassan, lehajtott fővel, búskomorságának terhétől görnyedt vállal fel és alá járt, hordván az ember szenvedését, — valamennyi valaha megírt és megírandó nagy asszonyalelki poézise és tragédiája, mint valami bíbor aureola vette körül. Nem láttam soha színpadon ennél megrendítőbb, gyönyörűbb jelenetet.

(Szakmáry László rajza)

POGGYÁSZ NÉLKÜL

Jean Anouilh-bemutató a Művész Színházban

Gaston a háborúban elvesztette az emlékezőtehetségét. Tizennyolc éves volt, mikor a harctérre vitték és mikor sebesülten megtalálják, nem emlékszik a családjára, otthonára, semmire, ami az elmúlt tizennyolc év alatt történt vele. Egy menhelyen él, egyedül van az emberek között, a legmagányosabb ember a világon, mert senkihez sem kötik az emlékezés szálai. Talán boldog is lenne így, de a hálás társadalom, mely a megfestesült »névtelen katonát« ünnepli benne, mindenáron le akarja róni háláját a »hős« iránt és vissza akarja vezetni otthonába. Több százezer elvesztett katona családja reméli, hogy az ő fia tért vissza. De a legtöbb remény gyorsan eloszlik, végül már csak öt család követeli magának. A »jótékony« hercegnő először a legelőkelőbb családhoz viszi el Gastont, mert előkelő és regényes fantáziájával el se tudja képzelni, hogy ez a csodálatos ember holmi polgári vagy proli családból szakadt volna ki.

Itt a Renaud-kastélyban kibontakozik Gaston homályba borult gyermekora. Mint a mult kísértetei, vonulnak fel előtte szembesítésre a kastélylakói. Régi haragok, féltékenységek, bűnök emlékei. Ez a szenvedélyben emberré nem esedett ember kétségbeesetten, irtóztva ismer meg egy önző, kegyetlen, baráttalan, gátlástalan gögös úri kölyköt, akit úgy mutatnak be neki, mint a multját. Ő tenyeréből szeretné etetni az erdők minden kis állatát, az úrfi eszlivál, puskával, vadász-késsel gyilkolta őket. Szép, vidám emlékekre vágyik: jó barátok, kedves kis örömök, édes érzések emlékére és kísérte'eket talál, akiket az ő kis bűnei tettek nyomorékká. És végül megtudja, hogy — igenis — az öt hónát találta meg. De nem árulja el senkinek. Nem vállalja a multját. Ő az az egyetlen szerencsés halandó, aki megadhatja az emlékeit, olvághat minden szálát, mélyek a gyűlölt multhoz kötik és könnyű lélekkel egy tiszta gyermek boldog nevetésével indul egy új élet felé, poggyász nélkül, az emlékek poggyásza nélkül...

Erről szól a darab. Finom téma és szerencsére finom, előkelő író írta meg. Lenézően utasítja el a színpadi technika minden kínálkozó fogását és a

Sennyei Vera és Várkonyi Zoltán

Földényi László, Halmy Marika és Várkonyi Zoltán

Várkonyi Zoltán, Fehéregyházi Tibor, Mátray Erzsi és Konkoly Miklós

darab mégis kitűnő: a legtisztább költészet és a legnemesebb irodalom eszközeivel ér el olyan hatásokat, amelyeket színpadi mesterember soha el nem érhet. Lehet, hogy nem lesz közönségsiker. Talán most, szegénységünkben, túl gazdagi ajándék ez a szép darab. Mintha valaki finom művű kis szelencét kapna karácsonyra, aki egy pár meleg harisnyát szeretne.

Először tehát dicsérjük meg Várkonyi Zoltánt, a színgazgatót, aki gavalléros könnyelműséggel színrehozta ezt a darabot és bemutatta nekünk Jean Anouilh-t. (Másik híres darabja: Eurýdike, szintén értékes gyöngyszeme a mai színpadi irodalomnak.)

Másodszor dicsérjük meg Várkonyi Zoltánt, a rendezőt, aki gondosan és szeretettel tartja fel a dara minden szépségét és finomságát. (Tehát megbukott az az újkéleti színházi elv, hogy — a színész ne rendezzen! Mint ahogy minden határozott, merev színházi elv és szabály megbukik egyszer. Ezért szép mesterség a színházi!)

És harmadszor dicsérjük meg Várkonyi Zoltánt, a főszereplőt, aki őszönös könnyedséggel ropant nehéz feladatot oldott meg izgalmasan és érdekesen: a költőt tolmácsolta. (Szóval az a szabály is megbukott, hogy a rendező ne játsszék.)

Kitűnő volt az izos tehetségű Halassy Mariska a hercegnő szerepében, tökéletes és hiteles alakítást nyújtott Mátray Erzsi madame Renaud bűnös és előkelő figurájával, a kitűnő Sennyei Vera okosan és finoman oldotta meg nehéz szerepét, szépen és egyszerűen mondta el a darab mélyen nagyon szép mondatát Földényi László, kedves és üdítő volt a gyerekszerepben Fehéregyházi Tibor (ha színész lesz, akkor a nevéből majd »húznia« kell egy kicsit!) és jók voltak a kisebb szerepekben Szakáts Zoltán, Gyulányi Éva, Berky József és két színész, akik az utolsó percben ugrottak be, mert a színlapon felhívástett szereplők nem tudtak átjönni Budáról: Sívó Mária és Bárdi György.

Upor Tibor díszlet-ötlete zseniális: mintha finom színbólunként hozzátartozna a darabhoz. Thurzó Gábor fordítása írói munka.

Egyszóval: szép darab. És szép lenne, ha sikere lehetne!

Békeffi István

(Foto: Mafirt—Csorna)

INSPEKCIÓ A KAMARASZÍNHÁZBAN

AVAGY: MILYEN A SIKER A HARMINCHETEDIK ELŐADÁSON

1.

Még a bemutató előtt kéziratban olvastam Pristley *Veszélyes forduló* című darabját. Őszintén szólva nagyon untam. Unalmamban mások is osztottak, mellőzöm a nevek felsorolását, elég, hogy én blamáltam magam. A Kamaraszínház darabja ugyanis jelenleg *Budapest legnagyobb színházi sikere*, állandóan zsúfolt házak előtt játsszák, vagyis nem Pristley, az író bukott meg, hanem én buktam meg, mint dramaturg. Mind a színház, mind a közönség szempontjából ez az ügy jobbik változata, de nem nyugodtam bele ilyen könnyen a kudarcba, hanem társultam Gáspár Antallal, a Fényszóró kitűnő rajzmesterével és kéz a kézben, elzarándokoltunk a siker színhelyére, hogy írásban és rajzban beszámoljunk kamaraszínházi tapasztalatainkról, amint az alább következik.

2.

Már az előcsarnokban annak a bizonyos sikernek a szaga érződik, amelyet Békeffi István legutóbbi írásában igen alálón állapotnak nevezett. Színházaink mai sanyarú helyzetében *áldott állapotnak* is mondhatnók. Látszik, hogy a darabnak híre mente, az emberek felajzva és izgottan várják, hogy letehessék magukat a

nézőtéren, amely fütve van! — s így bizonyos fokig szintén részt kér a sikerből. Fűtetlen színházban könnyen teremtődik fagyos hangulat.

Benézünk a színészekhez is. A hetes létszámú nemzeti színházi különítmény lázas izgalommal készülődik az előadásra, olyan lelkesedéssel, mintha premier lenne. *Azt hiszem, ez is hozzátartozik a sikerhez.*

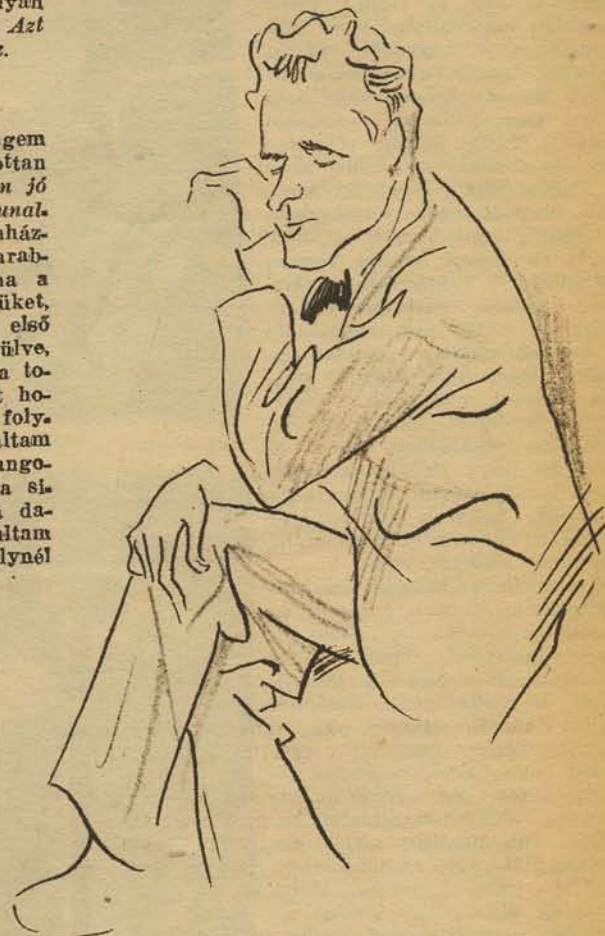
3.

Az első felvonás bizonyos fokig engem igazol, a darab meglehetősen vontatottan indul, de ma már tudom, hogy minden jó angol színdarab első felvonása kicsit unalmas. Évekkel ezelőtt a Belvárosi Színházban láttam Pristleynek egy másik darabját, a *Conway-családot*. Esküszöm, ha a nézők nem sajnálták volna a pénzüket, testületileg hazavonultak volna az első felvonás után. Csak azért maradtak ülve, mert futottak a pénzüik után, amely a továbbiakban tényleg bőséges kamatokat hozott, az unalmas kezdet után ragyogó folytatás következett. Ugyanezt tapasztaltam legutóbb a Huxley-darabnál is. Az angolok nem rámenősek, nem hajszolják a sikert, szépen, nyugodtan exponálják a darabot, biztosak a dolgukban. Megtanultam tőlük, hogy az a jó színdarab, amelynél

az ember az első felvonás után menekülni szeretne, de a harmadik után helyén marad és tapsol.

4.

A *Veszélyes forduló* jó darab. Azt bizonyítja, hogy mindnyájan hazugságokban élünk, József Attila szavaival élve: akár egy halom hasított fa, hever egymáson a világa — s ha könnyelmű módon kirántunk alulról egy hasábot, könnyen lesza-

Ungváry László látni se akarja a nőket

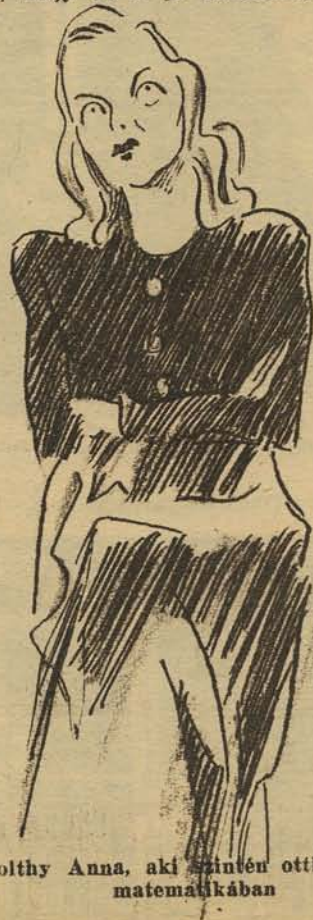
kadhat az egész rakás. S nem is a darab figuráit — ezt a meglehetősen laza erkölcsű szmokingos és estélyiruhás társaságot — érezzük hibásnak és szerencsétlennek, de az egész »rendetlen rendete, amely hazugságok és félmegoldások kutyaszorítójában vergődött a boldogtalan földi halandókat. Az elegáns környezet inkább csak a »fejtől bűdösödik a hale című közmondáson keresztül ad társadalomkritikát. Tény és való, hogy munkászubonyokkal és szobakonyhás lakásban az egész komplikált história merőben elképzelhetetlen lenne.

5.

Mindebből a közönség sajnos keveset érez. A sűrűn és indokolatlanul felhangzó nevetések azt bizonyítják, hogy a publikum nagy része csak a detektívdramát él

A szende Bány Zsuzsa, akiről a darab folyamán kiderül, hogy kettőnél tovább is tud számolni

Rápolthy Anna, aki szintén otthon van a matematikában

Lukács Margit, aki titkokat hordoz és kitűnő toalettek

vezi: nem az érdekli, hogy miért gyilkoltak, hanem, hogy ki gyilkolt. Orvosság nélkül fogyasztják az ostyát, erről azonban sem az író, sem a színház nem tehet.

6.

A színészek még kevésbé. Talán csak a vígszínházi előadásokon találkoztunk eddig ilyen remekül összehangolt együttesrel. Ez elsősorban a kitűnő rendező, Gellért Endre érdeme, akinek lelkes és alapos munkája a darab minden jelenetén érezhető. A színmű lényegesebb értékeit az apró rendezői ötletek biztosítják, melyek nélkül könnyen giccsbe siklana a játék. Francia filmeknél találkoztunk ilyen némaságukban is mindennél beszédesebb jelenetekkel, ahol a pillanatnyi pauza, egy-egy mozdulat vagy arckifejezés oldalnyi szövegnél is többet mond és éreztet.

A színészek közül Báthly-Pataky-Ungváry triója hibátlan. Báthly személyében végre olyan férfiszínészre leltünk, akinél nemcsak a »külcsina«, de a »belbecsa« is jelen van. Játéka, hangja közvetlen és ember. Az ezredszor felfedezett Pataky Miklós végre képességeinek megfelelő szerep-

ben bizonyíthatja be, milyen jó színész. Ungváry dicséretreméltó mértéktartással is ijesztően élethű mását adja a beteges hajlamú szépfiúnak. A hölgyek sorában ezúttal Bánky Zsuzsáé a pálma, meglehetősen passzív szerepét tökéletes átéléssel teszi jelentőssé. Lukács Margit megjelenésében és játékban tökéletes illuziót ad, hanghordozásán azonban némi modorosság érezhető, amely csak itt-ott oldódik fel és alakítását kissé egyenetlenné teszi. Rápolthy Anna is stílusosan illeszkedik bele a jó együttesbe, talán csak egyetlen nagy drámai kitörésénél (a vallomás pillanatában) színtelenebb a kelleténél. Nyúlarknyi szerepében Sitkey Irén is jó.

8.

A siker legnagyobb bizonyítéka a jó kedv. A kamaraszínházi együttes hangulatára igen jellemző az a tréfás levélváltás, amely az »anyaintézet« és a Pristley-darab szereplői között bonyolódott le. Major Tamásék meghívták az Andrassy-úti különítményt, hogy egyik vasárnap délelőtti előadáson nézzék meg a *Nők iskoláját* s így »némi kulturában részesüljenek«. Báthlyék a következő levélben válaszoltak:

»A Nemzeti Színház jól összeválogatott titkárságának!

Örömmel vettük kedves kitarottunknak, a Nemzeti Színháznak vasárnap délelőttre szóló meghívását. Az Igazgatóság keble ezzel a nagylelkű gesztussal oly szélesre tárgult, hogy egész a veséig láttunk tőle.

Őszintén szólva mi is gondoltunk hasonló meghívásra, de nálunk bizony mindig tele van a színház, így bármennyire is szeretnénk, el kell tekintenünk hasonló figyelemről. Itt is jó lenne egy kis tágulás, ne-

Igy rendezek én! — mondja Gellért Endre

vezetesen, ha a színház tágulna ki, hogy befogadhatnánk kedves közönségünket. De azért elmegyünk, hogy azt a keveset, ami hiányzott színházi kultúránkhoz, a kiltáshiba helyezett csemegével pótoljuk. Utána majd szellőztetünk.

Szívélyes üdvözzel és több életveszélyes fordulót kívánva az Élészkamara Színház művészei

9.

Befejezésül megkérek minden köhéscső színházlátogatót nézőtársaik nevében: influenza ellen ne Priestleyt, hanem priznicet használjanak!

Darvas Szilárd

Pataky Miklós a darab legsötétebb figurája

Báthly Lajos, aki elindítja a lavinát... (Gáspár Antal rajza)

DÁLNOKI MIKLÓS BÉLA

Az „Operabarátok Új Egyesületének” elnöke

Pál, Réczey László és a zenepártolók dolgozó társadalmának számos tagja.

Felkerestük Dálnoki Miklós Béla elnököt és tájékoztatást kértünk az egyesület célkitűzéseiről.

— Tudva azt, hogy a kormány a mai súlyos helyzetében saját eszközeivel nem képes minden problémát megoldani és az Operaháznak feltétlenül segítő kézre van szüksége — ez a jószándék vezérelt az egyesület életrehívásánál. Atérezzük az Operaház kulturális jelentőségét és azt a tényt, hogy az ország első dalszínháza milyen fontos kapu művészi életünk birodalmában, amelyen keresztül más nemzetekkel való érintkezésünket kimélyíthetjük és elindulhat országunk iránt a külföld érdeklődése.

— Az egyesület az Operaház művészi irányításába nem kíván beleszólni, kizárólag szükségleteinek előteremtésében nyújt segítséget. Minden lehetséges irányban támogatni kívánja az Operaház minden egyes tagját, legyen az énekes, zenésze vagy fizikai munkása. Azonkívül jelenleg a legsúlyosabb feladat a fűtés kérdésének megoldása, hogy az előadások zavartalanul folytathatók legyenek, illetve a próbákat is fűtött helyiségben tarthassák. Ha az ország gazdasági helyzete megjavult és nem lesz probléma a létfenntartás legелеmbb kérdése, csak akkor fog az egyesület művészi kérdésekhez is hozzászólni, illetve javaslatokat tenni. Vallom, hogy Nyugat és Kelet között a kultúra az a kapcsolat, amelyen keresztül a nemzetek harmonikus együttműködésének kiépítése újra lehetséges lesz és bízom abban, hogy jó munkát fogunk végezni.

Utána dr. Jakobovits Bélát, az egyesület főügyészét kerestük fel és közelebbi program ismertetését kértük.

— Három évtizede látogatom az Operaházat, nem lehetett tehát közömbös számomra az Operaház mai és jövőbeni sorsa. Miután az Operabarátok Egyesülete ténylegesen és jogilag is megszűnik, szükségesnek tartottuk az „Operabarátok új Egyesületének” kezdeményezését.

— Még meg se alakultunk, máris lehetővé tettük az „Opera” karácsonyi számának megjelenését. Karácsonyi ajándékként az Operaház összes nőtáglájának egy-egy pár harisnyát volt módunkban szereznünk. Most van szállítás alatt a munkásság számára beszerzett konzerv és szervezés alatt áll a reánszorolók részére közérdekű ruhaakció összeállítása. Az „Operabarátok új Egyesülete” semilyen jogot nem vándikál az Operával szemben, csupán kötelezettséget érez és kíván teljesíteni a művészet pártolása terén és igyekszik előadásait

A FÉNYSZÓRÓ Kellemetlen kérdéseire felel Várkonyi Zoltán

A Művész Színház igazgatójának nem kellemetlenkedhetünk azzal a szokásos kérdéssel, miért nem játszott magyar darabot. Mert játszott. Túl vagyunk rajta, ne bolygassuk. De:

— *Miért nem játszott több magyar darabot?*

— Mert nincs. Erdődy János „Utítárs” c. darabja volt nálam, elő is adtam volna, mert jó darab, a közelmúlt eseményeivel foglalkozik és mégsem ízléstelen. De Erdődy a Nemzeti Színház dramaturgia, be kellett tartania a szolgálati utat. Rőviden: a Nemzeti igényt tart Erdődy darabjára. Tavasszal egyébként két magyar vígjátékot mutatnak be, *Békeffi István* és *Vaszary Gábor* egy-egy darabját, különös tekintettel arra, hogy ha a színház anyagilag meg akar állni a maga lábán, legalább két-három vígjátékot, zenés darabot kell bemutatni egy szezonban.

— *Ha már külföldi darabokat kénytelen adni, miért nem az újabb termés kerül színpadra?*

— A francia írók éppen úgy hallgattak a háború alatt, mint a magyarok. Egyébként sok *Giraudoux*, *Anouilh*, *Mauriac*, és más francia darab nem kerülhetett nálunk bemutatásra, ezeket okvetlenül meg kell ismertetni a magyar közönséggel. Az angolokkal most folynak a tárgyalások. Olyan fontosságokat kértek, amelyek egyetlen magyar színház sem tud megfizetni. A British Council megbízottja, *Mac Nab*, most tárgyal ebben az ügyben. Az előleget Londonban kifizetik, itt csak azt kell garantálni, hogy a darab bevétele fedezze az előleg összegét. Amerikával könnyebb a helyzet, de darabok még nem nagyon érkeztek. Az orosz hatóságok rendkívül előékenyek ebben a kérdésben.

— *Miért ad alkalmat arra a kritikusoknak, hogy kifogásolják darabjai szereposztását?*

— A sajtó általában filmszereposztásban gondolkodik. Azt hiszik, a színháznak csak egy produkciója van és ahhoz összeváltó-

mindenkor a dolgozók szélesebb rétegei számára is elérhetővé tenni.

Végül felkerestük *Fellner Alfréd*ot, a Magyar Operabarátok Egyesületének alapítója óta ügyvezető elnökét, nyilatkozzék az Egyesület felszámolásának kérdéséről.

— A Magyar Operabarátok Egyesületének vezetősége nem kívánt útjában állni annak az új társaságnak, amely az Operaház mai vezetőségével karöltve kívánja működését kifejteni, ezért válaszmánya határozatot hozott az Egyesület felszámol-

gathatja a legmegfelelőbb színészgárdát. A sajtó egyrészt együttest követel, másrészt kifogásolja az együttes tagjait. Bizonyos színészkorosztályok teljesen hiányoznak, ez okozza a nehézségeket. Fialokat még csak lehet keresni és találni, de hol talál Budapest hat prózai színháza hat *Somlay Artúr*t, ha szüksége van rá? Előfordul, hogy bizonyos színészek hiánya miatt le kell mondani egyes darabok előadásáról.

— *Mit szól ahhoz, hogy a kritika „Várkonyi Henriknek” nevezi a IV. Henrik-beli alakítására célozva?*

— Életemben egyszer minden színész találkozik az abszolút szereppel, amely legjobban hasonlít egyéniségéhez, alkatahoz. Ha a találkozás korán történik meg, akkor hosszabb ideig dörgölök a színész orra alá azt az alakítást. Úgyhogy minden színésznek félnie kell a nagy sikertől, mert ez rajtaragad. Így járt *Rajnay* a „Faun”-nal, *Major* a „Tartuffe”-fel. Az igazság az, hogy a színész egyénisége legjobban abban a bizonyos szerepben nyilvánult meg és valahányszor ezt az igazi egyéniséget játssza, olyan rokonvonásokat fedeznek fel alakításában, amelyek arra a régi sikerre emlékeztetik. És mivel semmi sem könnyebb, mint a túlzott papíron valakit olyan bűnért meg büntetni, ami tulajdonképpen érdeme volt, következik a szériászerűen megismétlődő Henrik-vád. Egy biztos: a kritikusoknak az a megjegyzése annyit élér, hogy a színész egy életet tölt el azzal, hogy önmaga ellen küzdjön. És ha egyszer a színpadon csodálkozóan kerekre kellene nyitnia szemét szerepe szerint, inkább becsukja a szemét.

— *Végül: a „Poggyász nélküli kassza” darab vagy irodalom?*

— *Anouilh* „Poggyász nélküli” című darabja utolsó kísérletem arra a tavaszi szezon előtt, hogy a tiszta irodalom csemegéjével próbáljam becsalogatni a színházba a közönség muciparipáját.

Gyenes István

lására. Egész szívvel remélem, hogy nemzeti dalszínházunk, amelynek sorsa változatlanul szívügyem, a fennálló nehézségek ellenére is, be fogja tölthetni kulturális rendeltetését és az új társaságban olyan barátokra tesz szert, amely átsegíti a göröngyös utakon.

Magunk részéről érdeklődéssel és figyelemmel várjuk az „Operabarátok új Egyesületének” működését úgy szociális, mint művészi téren.

Gamásiné Halmy Sári

Mi készül a színházakban?

A Nemzeti Színház együttese lázas buzgalommal készíti elő Heltai Jenő »Lumpácusz Vagabundusz« átdolgozásának bemutatóját. Egyik röpke próbaszűnetben sikerült néhány szót váltanunk Nádasy Kálmán főrendezővel, aki az alábbiakban nyilatkozott a mind színházi, mind irodalmi viszonylatban eseményszámba menő bemutatóról.

— A bécsi biedermeier-korszak »Zauberstück«-jei, így Nestroy »Lumpácusz Vagabundusz«-a is, egyenes leszármazottjai Mozart »Varázsfuvola«-jának. Ezek a mitológus és mesészerű elemekkel átszőtt népszínművek tényleg a nép legszélésebb rétegeihez kívántak szólni. Szerzőik olyan színházi estéket igyekeztek teremteni, amelyek a közönség minden rétegének nyújtanak valamit.

— Tündérorszámban kezdődik a darab, majd három aranyos esavargó: Csiriz, a varga, Gyalu, az ács és Cérna. A szabó vándorlásain keresztül megmutatja a nincstelenek életét, egy tabáni kiskocsmában a mesteremberek világát, végül egy váci utcai divatszalonban az arisztokrácia síkamlós parkettjére viszi a szereplőket s ezeket a változatos képeket természetfölötti jelenségek szövik keresztül-kasul.

— Elképzelhető, hogy a színházat milyen nehéz feladat elé állítja a darab színrehozatala. Major Tamás, amikor a színház erőit pazar bőkezűséggel bocsátotta az előadás rendelkezésére nyilván arra gondolt, hogy ezzel egy igazi magyar költőt segít álmai megvalósulásához. Heltai ugyanis csak a mesét tartotta meg Nestroy kedves biedermeier darabjából s az eredetileg prózai bohózati káprázatos magyar versekké változott. De nem a verselés virtuozitása Heltai legnagyobb erőssége, hanem éppen az, hogy a vers sohasem csábítja a felületes játéokra. Mindig embert jellemez a versel, mégpedig nem egyszer igen keserűen.

A főkülönbség Nestroy és Heltai között, hogy Nestroy csak az elő- és utójáték keretében szerepeltet természetfölötti lényeket, Heltai pedig ezt a zseniálisan megütött motívumot végigszövi a darabon, amiből színpompás többszólamúság keletkezik. A darabnak ezt a kettős síkon mozgó cselekményét érthetővé tenni, a tündérvilágból zökkenésmentesen jutni a valóságba és vissza: ez volt a rendezés legnehezebb feladata. Nem tudom, mennyire sikerült, de három segítőtársam munkája: Vargha Mátyás díszletei, Nagyajtay Teréz ruhái és Ránky György muzsikája méltók Heltai remekéhez.

— A színészek rendkívül hálás feladathoz jutnak. Három-négy átváltozásban játsszák az egyes jellemeket, pl.: Uray Tivadar mint Lumpácusz tündér kezd, majd Zsánnak, a tabáni főpincérnek, Csali Pistának, a hamiskártyásnak és Lumpácusz bároknak, az elegáns pest-budai arisztokrácia alakjában látjuk viszont; Gobbi Hilda pedig, aki Fortunának, a szerenese istenasszonyának szerepét játssza, később budai kucsebernőként, majd mint a váci utcai divatszalon direktorisze tűnik fel. A három vándorlegény, — Görbe, Pethes és Rajczy — akiknek lelkiért az égi hatalmak versengenek az élet színes forgatagában, a legváltozatosabb helyzetekben bukkannak fel. A többi szereplők is egytől-egyig tehetségük és tudásuk legjavát áldozzák a költő álmanak megvalósulásáért.

Ránky Györggyel, a darab kísérőzenéjének szerzőjével is sikerült beszélünk. Tőle a következőket hallottuk:

— Heltai »biedermeier szentivánéji álom«-nak nevezi darabját. Ezt a meghatározást választottam mottóul kísérőzeném számára is. A hétköznapi kedves banalitása, tündéri fantasztikum, ördögi burleszk és ironia keverednek benne játékos összeállításban, akárcsak valami álomban. Boldog

Olthy Magda és Kertay Lily

vagyok, hogy résztvehettem ebben a színesnek, költőinek ígérekző produkcióban, amelyhez kiváló művészek egész légiója adja minden tudását.

Ugyancsak irodalmi cseménnyel kedveskedik közönségének a Vígyszínház is, amely Bíró Lajosnak, a »Hotel Imperial« világhírű szerzőjének »Felszállott a páva« című új darabját próbálja. A darabot, amelynek cselekménye a magyar forradalom és ellenforradalom idejében játszódik, Apáthy Imre rendezte, s a főszerepeket Tolnay Klári és a Nemzetitől kölcsönkért Ladányi Ferenc játsszák.

A Belvárosi Színházban Bárdos Artúr igazgató személyesen irányítja Bourdet »Rablélek« című darabjának próbáit. Itt Bulla Elma, Simonyi Mária, Somló István, Dénes György, Góth Sándor, Bárczy Kató és Deésy Mária alakítják a vezető szerepeket.

I. J.

Gábor Miklós és Ilosvay Katalin

Romváry Gertrud, Kertay Lily, Nádasy Kálmán és Földessy Éva

(Foto Mafirt, Csenna)

KIRÁLYHEGYI PÁL:

Egy jólinformált ember levele vidéki barátjához

Drága lelkem!

Igazad volt legutóbbi leveledben, hogy kicsit lustálkodtam, de légy erős anyagom, most pótolok mindent, mert itt is voltam, ott is voltam, mindent tudok és mindent láttam, ne félj.

Először is a Zeneakadémián jártam, ahol is — mint a neve is mutatja — résztvettem az Endre-Báky-Jaross-előadásán. A végét mondom, nem volt happy-end, mert sajnos, csak halálra ítélték őket, ami elég enyhe büntetés lenne, ha meglesz, de átmenetileg talán ez is jobb a semminél.

Aztán megnéztem Márai VARÁZS című darabját is, mert nagyon el voltam keseredve.

Lelkém, megmondom őszintén, úgyis kiderül, arról szól ez a darab (miért ír a Márai?), illetve azt az érdekes és izgalmas problémát veti fel, amiről mindannyian beszélünk utcán, villamoson, lakásban, espressóban, ami e percben a legégetőbb problémánk: tud-e szívből, igazán szeretni egy húszéves lány egy hatvanéves férfit, ha egyébként egy harmincéves fiatalemberbe szerelmes, akitől másállapotban van? Márai nem az az ember, aki otthagyna minket a kínos bizonytalanságban. Megmondja nyíltan: nem tud. A lány bizony férjhez megy a fiatalemberhez, miután szelíden és kedvesen kirabolja az öregot, mert jóságos és kell a tigris a gyerekeknek, aki majd meg fog születni.

Tolnay Klári bábajos és Ajtay is és főleg a Kőműves és a Justk, de Máraik ők sem tudnak segíteni. Sajnos, a darab első három felvonása esik. Aztán lemegy a függöny és az ember megnyugszik.

Láttam a Huxley-darabot is a Vig-színházban. Az a címe, hogy MOST VAGY SOHA. Hát, édes lelkem, bevallom neked őszintén, én utálok ezt a Huxleyt, eddig még nem olvastam tőle egy sort sem, amit figyelmedbe ajánlhatnék, túl okos nekem, túl cinikus és túl Huxley. Sajnos azonban, ez a darab jó. Nem olyan, amittől az ember órákig járka! hasoncsúsza a gyönyörűségtől ebben a hidegben, de jó. Egy kapitalista lány beleszeret egy kommunista fiúba és az apa aztán egészen másért fűbelei magát. Ez a darab. Somló István, Rátkay Márton anyagiak, Ruttkay Éva kedves és meggyőző, Dénes György fölényes és elragadó. Azt hiszem, az igazi sztár Somló István volt a darabban, aki az utolsó percekben (Hattyú, stb.) a legjobbak közé pofozta fel magát. Még csak a Pódiumról akarok mesélni

neked, lelkem. Politika, majd politika, aztán politika, továbbá Fellegi Teri. Feleky Kamill is játszik szerencsére, de sajnos, egy észbontóan ostoba és ezeréves darabban. Ez a darab nem politika, de az ember visszasírja a politikát és főleg Karinthyt. A legnagyobb sztár: Ascher Oszkár, aki a Karinthy-krokkikon kívül színpadra vitte a Kintornás jelenetét, ami megrázóan tehetséges. Azt hiszem, eddig ez volt az új Pódiumnak legjobb másora és Kellér Dezső a kapitány.

Lásd, mennyire szereltek, megnéztem a Vaszary Gábor is A FERFI INGATAG című vígjátékban. Így fest a plakát:

- A férfi ingatag ... Vaszary Gábor
- Gervay Marica ... Vaszary Gábor
- Kamilly Judit ... Vaszary Gábor
- Fehér Lili ... Vaszary Gábor
- Verő Agnes ... Vaszary Gábor
- A rendező ... Vaszary Gábor
- Ingatag ... Vaszary Gábor
- Vaszary Gábor ... Vaszary Gábor

Node, Minden ellenkező híreszteléssel szemben: Vaszary Gábor jó színész. (Miért nem játszanak az írók???) Érdekes színpadi jelenség és tehetséges. Nyugodtan elmehtne színésznek, csak nem okvetlenül olyan szerepet kell játszania, amelyben minden nő megőrül érte. Örüljön meg csak egy és akkor már nincsen semmi baj.

Maga a darab arról szól, hogy Vaszary minden nőt el akar venni, de végül és nagyon okosan kiköt az aranyos és tehetséges Gervay Maricánál. Ez a dús mese nem zavarja a színészeket, akik kedvesek és mulatságosak, különös tekintettel Mihályira, Kamilly Juditra, Verő Agnesre és Fehér Lilire, akinek alig van szerepe, holott egyike a legtehetségesebb magyar színésznőknek. «A színészet: szép emberek mestersége.» (Királyhegyi.) Fehér Lili olyan tehetségesen, olyan szépen csúnya, hogy felér a legcsinosabbal is. Nem tudni, miért nem léptetik fel rendes szerepekben. Egyébként a Vaszary-darab igazi címe ez lenne: Minden nőt nem lehet elvenni. Ennyit Vaszaryról.

És a Medgyaszay Színházba is ellátogattam lelkem, ahol is egy darabot ját-

szottak, aminek az a címe és a tartalma, hogy FRANCIA PEZSGÓ. Mit kertetlek lelkem, szép, fehér Lakner bácsi darab ez a pezsgő, mert igaz ugyan, hogy mindenki a más feleségével tölt el egy éjszakát, de kiderül, hogy ne ijedj meg — NEM TÖR-TENT SEMMI, csak az, hogy egy BIZONYOS FAJTA pezsgőt ittak a felek és ettől mindjárt azt hitték a csacska, bolondos népek, hogy a más feleségével feküdtek le, holott — a más feleségével feküdtek le. De Buttykay elragadóan szép és tehetséges nem beszélve a két Latabárról, ugyancsak nem beszélve Kiss Manyiról, meg a többiek-ről. Ez a francia pezsgő olyan darab, mint La Fontaine állatmeséi. Mert mi ebből a darabból a tanulság? Azt hiszem semmi. De ha jobban belenézünk a dologba, mégiscsak kiderül a darabból, hogyha az ember felesége egy más férfi ágyában tölti a nészéjszakáját, akkor az nem biztos, hogy az illető feleség megcsalta. Nagyon könnyen lehetséges, hogy csak EGY BIZONYOS FAJTA pezsgőt ivott, aminek az a különös tulajdonsága van, hogy az ember azt hiszi, hogy ki tudja, mik történtek vele. Holott...

Nem henegecsből mondom, de moziban is voltam lelkem, megnéztem a HAJÓTÓ. RÖTTEKET, bár angol film, amitől kicsit félek. A címéből is láthatod, hogy egyetlen nő sincs a darabban, csak férfiak, akik el akarnak sülyedni, de ravaszul felveszi őket egy hajó. Van benne tenger is, meg pár ágyulövés. Ágyulövés nélkül nincs angol film. Azt hiszem, itt kicsit mellőtöttek. Ágyúval.

A Kamara Varleté másorának címe: EZ A JÓ. Ne higgy a címnek lelkem. Csalfa a cím, mert őszintén bevallva EZ A ROSSZ, de nagyon. Ne is beszéljünk róla, mert csak felizgatom magam.

Imádtak, mint már annyiszor és csókollak: Pali.

U. I.

(Ja. Csak zárójelben mondom, hogy kivételesen koncerten is voltam, bár hideg van. Ferenczy György zongoraművész valami Chopin nevű zeneszerző műveiből játszott. Kiderült, hogy ez a Chopin, akiről mostanában nem igen hallani, nagyon te-

hetséges. Ferenczy is. A koncert — nagyon helyesen — két részből állt. Az első résza tartalma ez volt: plimplimplim. Ellenben a második rész arról szólt, hogy plömplömplömplöm. Ilyen Chopin.)

Csókkollak újra.

más, mint a többi!
CSILLÁROK ÉS VILÁGÍTÁS RT.
 VII., ERZSÉBET-KÖRÚT 41

Legújabb **tánc-slágerek, művész-
 lemezek és rádiók** nagy választékban
 IV. kor., Kossuth Lajos-utca 11. (udvarban) Telefon: 188-466

AMIG EGY DARAB eljut odáig.

Írta: GÁDOR BÉLA

Az író ágyában fekszik és éhenhalása előtt egy pillanattal óriási ötlete támad: »Darabot kell írni, öregem...» így szól magához, kiugrik az ágyból és azonnal nekiül. A témája már régen megvan: egy fiatalember szereti egy nőt, aki viszont szereti őt és különböző akadályok leküzdése után egymáséi lesznek. A téma nem új, de tekintettel arra, hogy a színdarabok kilencvenkilenc százaléka erről szól, az író erősen bízik a sikerben. A darab néhány hónap alatt el is készül, ez idő alatt az író főleg rügyekkel, fagyökérral és madarak tojásaival táplálkodik. A kész darabkal hóna alatt az író a színpadi kiadóhoz siet, hogy művészi hivatását betöltse, azaz előleget szerezzen.

A Kiadó először megszagolja a darabot, aztán egy kis speciális mérlegen leméri. Végül közli, hogy a darab rossz, de mégis hajlandó rá előleget folyósítani az író és a művészet iránti olthatatlan rajongása következtében. Az előleg folyósításának feltételei a következők:

1. Szerző leköti úgy az általa, mint unokái, dédunokái és oldalági rokonai által megírandó összes színdarabokat Kr. v. 5865. december 16-ig bezárólag.

2. Szerző kötelezi magát, hogy halála után földi maradványait a kiadó cégnek adatnak át s hozzájárul ahhoz, hogy a cég zsírjából szappant, beleiből hűrt és csontjából enyvvet készítsen.

3. Szerző tudomásul veszi, hogy Kiadó 2.500 pengő előleget folyósít részére (1 cent) és az előlegfolyósítás költségeire azonnal befizet Kiadó pénztárába 3000 pengőt.

Kiadó néhány apróbb változtatást kíván a darabon. Mindenekelőtt a darab ne 8 képből, hanem 16 felvonásból álljon és minden felvonás végén adjanak le három ágyulóbévest. Továbbá jobbnak véli, ha a darab egy búvárhajó tennékén játszódik le, ahol a főhős nem gyári munkaslány, hanem vízi sellő, akibe egy hatágú tengeri csillag szerelmes.

Ezekután a szerződést az író vérébe mártott tollal aláírják, s az ezzel az aktussal Szerzővé avanszált író, örült lelkiismeret-furdalások közepette távozik.

Az átalakított darab most a színházhoz kerül, ahol elolvassa 3 dramaturg, 5 lektor, 2 gépész és 1 tyúkszemvágó. A darab körül nagy vita támad, végül a tyúkszemvágó véleménye dönt, aki határozottan a tengeri sellő szerepeltetése mellett foglal állást, mert nagyon szereti a halat. Mindez igénybevesz újabb néhány hónapot, ezalatt a Szerző főleg kóccal, hamuval és régi újságpapírral táplálkodik. Végre a színház nyilatkozik, hogy hajlandó a darabot előadni, de néhány apróbb változtatást kíván. A darab ne 16 felvonásból álljon, csak

egyellenegyből, mert a színház: dohány-ója nincs fülve és a férfihős ne hatágú csillag legyen, hanem ötágú, mert a politikai vonalal is kell törődni. Továbbá új szerepeket kell a darabba írni: egy kokottszerepet az igazgató feleségének, egy apácaszerepet az igazgató barátnőjének és egy bakfisszerepet az igazgató anyósának. Szerző néhány hét alatt elvégzi a változtatásokat, ezalatt főleg saját húsvával és vérével táplálkodik.

Az átalakított darabot a színház végre műsorára tűzi, megtörténik a szereposztás, a próbák elkezdődnek, időközben azonban a következő akadályok merülnek fel:

1. a főszereplők visszaadják szerepüket;
2. a mellékszereplők visszaadják szerepüket;
3. a tőkés otthagyja a színházat;
4. kitör a háború.

Amikor fenti akadályok is elsimultak, a darab végre színrekerül. A premieren a Szerzőnek kelés van a nyakán, szorítja a cipő és a kölesönként frakk kabátja szétreped a hátán. A darab megbukik. Szerző a színészek le sem köpik, a kritikusok leköpik. Szerző zokogva hazamegy, azonnal leül az asztalhoz és hozzáfog egy új darabhoz, amelyben egy férfi szereti egy nőt, de a nő nem szereti viszont.

SOMLÓ ENDRE
LEVELET ÍRT
MARSEILLEBŐL

1937. május 16.
Allied Control Commission
for Hungary
APO 610, U.S. ARMY

Az elveszettnek hitt Somló Endre, a magyar filmvilág ismert tagja, tizenhathónapos hallgatás után végre életjelet adott magáról, Marseilleből, ahol jelenleg tartózkodik, a budapesti amerikai misszió útján levelet küldött öccsének, Somló Istvánnak, a Vigszínház művészenek.

Somló Endre, aki 1937-ben Vajda László filmrendezővel utazott ki Franciaországba, a francia hadsereg tagjaként küzdötté végig a háborút, majd Zsoldos Imre filmoperatórral, akivel az angolszász haderő franciaországi partraszállása után találkozott össze, részvétel a francia ellenállási mozgalomban.

Levelében aggodalmasan érdeklődik családjá után, majd a magyar film- és színházi világról — egykori munkatársairól. Meleg üdvözlét küldi Jávornak, Plesz Ferencnek, Zákonyi Sándornak, Csepreghy Bélának, Gertlernek, Eiben Istvánnak.

Három határozott kérése van. Az első Békeffi Istvánnak szól, sokszor öleli őt és hogy: »itt vagyok a kocsival.« (Ennek jelentését csak Békeffi tudhatja.) Továbbá arra kéri öccsét, ha csak egy mód van rá, sietve küldjön egy üveg Smart-levendulát és sok-sok Symphonit.

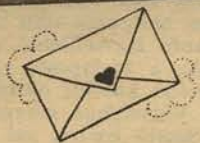
Közi levelében azt is, hogy Michéle Morgan, a franciák kedvence, hazaérkezett Amerikából és a közeljövőben két francia filmben lép fel. Ugyancsak megfordult Marseilleben René Clair is, aki azonban már visszahajózott Amerikába. Beszámol Békássy István első amerikai filmjéről is, amelynek főszerepét Cornel Wilde néven ugyancsak magyarszármazású színész alakítja.

Somló Endre Marseille főutcáján Mary Wilsey és Jan Powers amerikai frontszínesnőkkel

A Fényező fal

CSORTOS GYULA ÉDESANYJÁÉRT...

Csortos Gyula édesanyjának kívánságát teljesítettük. A szeretet házába kívánt bejutni. Ez a vágya P. Stern Szeréna, a fővárosi szociális ügyosztály nemeslelkű és mindenkor segítő kezét nyújtó tanácsnokának közbenjárásával beteljesült.

Meglátogattuk Csortosnét, a szegény öregasszonyt, hogy közöljük vele a jó hírt. Remegve szorongatja kezünket, kibuggyan a könny is a szeméből, úgy köszöni meg áradozva, szaggatott szavakkal... Nagyon boldog, a terveket szó. Milyen jó is lesz biztonságban lenni.

— Kérem, legyen szíves mondja meg Békeffi szerkesztő úrnak, nagyon köszönöm, hogy nem hagyott el és segítségemre sietett. Makay Margitnak is... de ezt ne felejtse el... és kérem őt, látogasson meg, ha már kiint leszek a Szeretetházban.

— Tudja, kedves, Gyula fiam nagyon jó volt hozzám — ezt is írja meg. Ennivalót, ruhát, pénzt adott mindig... míg egyszer eljött hozzám és furcsa hangszíval azt mondta: búcsúzni jöttem anyám, azt hiszem, most sokáig nem találkozunk... azután nem is találkoztunk, csak a lapokból értesültem, hogy örökre itt hagyott engem...

Megilletődve távoznak és boldogok vagyunk, mert jót tehattunk.

G. H. S.

(Foto Kálmán Béla)

Rafael Márta, a Vigszínház tagja legközelebb Lesián Sándor »Repülj, fecském« című darabjában lép fel Rátkay Márton mellett.

Vas Zoltán, Budapest székesfőváros volt polgármesterének vándordíja a Munkásszínház Verseny első helyezettjének

Decemberi ajándék

Rügytelen május...
kóbor napsugár...
eltévedt játszól
vándor komédiás mámoros
ujjongó lanttal
egy december délelőtt...

Ásuhant az nteán...

SETÉT JULIA

Vasárnap délelőtt helyszíni közvetítést ad a rádió a Képzőművészek Szabad Szervezetének Téli Tárlatáról. A közvetítést Pogány Ö. Gábor, lapunk képzőművészeti munkatársa vezeti. Mindenképpen örvendetes, hogy a rádió ezúton is hozzájárul a festők és szobrászok munkájának ismertetéséhez.

Darvas Szilárd: Nem vagyok azonos

Hogy őszinte legyek, sohasem hittem volna, hogy efféle nyilatkozat megtételére valaha is szükségem lesz. Előrebocsátom, hogy a nevenből sohasem voltam elragadtalva, főleg a klasszikus csengésű Szilárd volt az, amely életem folyamán közbizben elszomorított. Gimnazistakoromban egyik tanárom a következő szellemességet eresztette meg:

— Kedves fiam, maga nem Szilárd, maga lötyög...

Ettől kezdve osztálytársaim hosszú években keresztül Lötyögnek hívtak s csak a térfikor hajnalán tudtam ettől a hülyeségtől megszabadulni.

Szóval, egy ilyen név nem fenékiig tejföl, de az ember hordja a maga keresztjét, könyveket ír, családot alapít és harmíchat év alatt egyéb jöveteleketlen dolgokat követ el a sors és a szülők által ráért méven. (Atyám fantáziáját dicsérik még a Zénó, Olivér és Tihamér című ke-resztnevek, melyen testvéreim osztoztak, mintegy annak bizonyosságként, hogy ne-vek dolgában nagyban ment nálunk a rongyszedés.)

Sohasem hittem volna, hogy ez a név még egy példányban forgalomban legyen, míg nem a napokban ismerőseim közül többen csodálkozásukat fejezték ki afölött, hogy az új Heltai-darabban statisztaszerepet vállaltam. Eleinte tiltakoztam, később utánanéztem a dolognak és valóban felfedeztem nevem a Nemzeti

Színház próbatábla vizsont valami közreműködőjeként látkoztam nevem

Leszegezve, hogy ezúton kérem teh Színművészeti Akadé- séses ifjú növendé- zük tovább egymá- tól, hogy eszemá- matinén szerepet közömbös, ha ro- dicsérnek meg, ro- rajta verik el a művészetvilágban van bizonyos etik- elsősbségi jogoka színművésztünk, M. Z. Molnár, mert művész már tev- ban.

Nem kstelkedvé- ban és szilárdan- nom fog dicsősé- tett méltányossá- rem őt, hogy te- betűcskével küll- ket egymástól, ebben az ügybe- várhatók. Könny- diumon s akkor, számmal látnak. Képzölje el, Darvas II. Szilárd

A HÉT SZÍNHÁZI KARIKATÚRÁJA

(Szávay Edit rajza)

A fölényes író Huxley darabjában, amint éppen azon fáradozik, hogy a többi szereplők is elmondhassák véleményüket.

A száj- gögbe, Lassan- köny- sel- gától- a- Jaj, m- Belakar- száját, l-

Félre- lőm, h- ban n- som s- az elő- sága

Alingságja

onos...

obatabláján. Néhány nap múlva valami Szabó Dezső-emlékűplakát az egyik plakáton talavélemmel.

én, hogy nem vagyok azonos, rem tehát Darvas Szilárdot, a zeti Akadémia bizonyára tehetővendékét, hogy ne kereszteljem egymás útját. Függetlenül az egymásban sincs Szabó Dezsőzerepet vállalni, neki sem lehet ha remek alakításaiért engem meg, rossz írásaim miatt pedig k el a port. Egyébként pedig a agban a nevek használatának os etikája, amely az idősebbnek jogokat biztosít. Egyik kiváló zünk, Molnár László, azért lett mert egy hasonló nevű festő, ár tevékenykedett a szakmá-

tolkedvén, hogy e névnek darvaszilárdban egyaránt ifjú névrokódicsőséget szerezni, a már említányosság alapján tisztelettel ké, hogy tehetőségén kívül valami kis el különböztessen meg bennün. mástól, annál is inkább, mert ügyben további bonyodalmak Könyven összekerülhetünk a póakkor, mint a rendőrököt, római látnak el minket.

je el, milyen rosszul hangzanak II. Szilárd...

A CSÓK

A száj. Színes ruha takarja, nyból, könnyből, megvetésből. ocsaan retkőzik, utóára ké, ony selyem ingét engedi le ma-járat, a mosolyt.

Jaj, most így olyan meretlen! Belakarom gyorsan számmal a száját, hogy ne lássák.

(Kobányai)

Félreértések elkerülése végett közlöm, hogy a Fényszórá újévi számában megjelent «Kronika» című íráson szereplő költsött személyek és az előforduló nevek esetleges azonos-sága merő véletlen. K. Gy.

NEM KLUBTAGI

Levelet kaptunk Róna Tibor mérnöktől, aki a Fényszórá állandó olvasójának vallja magát. Hasábjainkon mindig készséggel adtuk szócsovet a közönség hangjának. Halljuk, miként vélekedik a levélíró egyik igen népszerű művésznőkről.

»Karády szörnyű rossz volt a Sybill szerepében, hangja nem erre a szerepre való. Talán lehetett volna egy operettművésznőt is találni erre a szerepre. Az igényes közönségnél végleg kegyvesztett lesz. Maradjon csak a filmmel és énekeljen Karádynak megfelelő dalokat.

Igaza van-e vagy sem. A döntést rábízuk a Közvéleménykutató Intézetre. Azt azonban vaktában merjük állítani, hogy a levélíró nem tagja a K. K. K.-nak. Mert ha az volna, kigolyóznák.

Hírünk a világban

Villáminterjú Pánczél Lajossal a »Titkárnő keresztetetik« c. filmről

A Globus-Meteor közös produkciójában az új esztendő folyamán öt vagy hat film kerül műtérembe, amelyeket magyar és angol verzióban csinálnak meg. A gyártási programot január második felében Pánczél Lajos Titkárnő keresztetetik! című vígjátéka nyitja meg.

Titkárnő keresztetetik... Láthatatlanban is tudjuk a film tartalmát: a vezérigazgató előbb felveszi a

titkárisasszonyt, azután — elveszi.

— Így van? — szegeztek a kérdést Pánczél Lajosnak.

— Így! — hangzik a beismerő vallomás. — De a látszat ez egyszer csal. Filmünk nem a rég kitaposott ösvényt követi.

— Mondanivalója van; a film szatirikus eszközeivel rámutat a mult ferdeségeire és ha szabad azt mondanom: könnyű, vidám kis jelenetek között nem harsányan, hanem észrevétlenül — s talán éppen ezért eredményesebben — hirdeti a munka és tisztesség becsületét. Hirdeti pedig ezt a főnök úr és a titkárisasszony szerelmi történetén keresztül abban a tudatban, hogyha ennek a kettősnek regényét az eddigi százyolcvanhat változatban megnézte a moziközönség, a százyolcvanhetediket is megnézi — a csempészaru tehát eljut illterékes helyére...

Ezekután mindenesetre kíváncsian nézünk a film forgatása s majdan bemutatója céljé.

Az Ember
HUNGARIAN WEEKLY
Kétfelcső 7 dollár
New York, November 30.
Irene Gándör, Editor
130 E. 79th Street - New York 2, N.Y.
Alummal 8-081

Kaptuk az alábbi levelet:

Igen tisztelt Szerkesztőség!
Tisztelettel kérem, hogy most, amikor pályát szeretnék választani, legyenek segítségemre. Szíveskedjenek a mellékelt felbélyegzett levélhen válaszolni. Milyen képzettség kell ahhoz, hogy filmriporter lehessék? Még egyszer kérem szépen, legyenek szívesek tanácsot adni.
Előre is hálás köszönettel:
Szabó Imre
Monor, Pest m.
Szabó Dezső-u. 11

Az Ember
HUNGARIAN WEEKLY
320 EAST 79th STREET
NEW YORK 21, N.Y.

Fényszórá szerkesztőségé
B U D A P E S T, IV.
35 Pf. u. K. K.

00635 Hungary

VIA AIR MAIL

Eddigi szomorú tapasztalataink alapján ehhez semmiféle képzettség nem kell!

»A művész sohasem jut el a célig«

— mondja Abonyi Géza, aki majdnem játszotta a Hamletet

Abból az alkalomból, hogy Abonyi Géza a Nemzeti Színház örökös tagja lett, meglátogattam és beszélgettem vele. Amint szembeül a színészek szervezetének elnöki irodájában ez az egyik legszebben beszélő művésziünk, — ma a Nemzeti Színház legkülönb Shakespeare-színésze, aki nemcsak megőrizte, hanem továbbfejlesztette a magyar Shakespeare-stílus hagyományát — élém rajzának alakításai, lírai regényességű klasszikus szerepeiben és egyszerű eszközökkel megrajzolt jellemábrázolásai. Mögötte állványokom könyvek sorozatai.

— A saját könyveim — mondja. — Ide hoztattam, ami megmaradt, mert itt kaptam két kis szobát. Elvitték ruháimat, elpóimet, télikabátomért sem tudtam visszazaladni, amikor feleségemmel mennem kellett. Mindezt egykedvűen fogadtam. De amikor az ostrom után megtudtam, hogy a nyilasok könyvtáram háromnegyed részét eltűztek, sírtam, mint egy gyermek...

Merengve mondja, amikor a színész hivatása felől faggatom:

— Huszonnyolc évi tapasztalataimat kell megvallanom, őszinte vallomásban. A színészet sok mindent megkövetel az egyéntől, — elsősorban a lemondást. Mindentől lemondani tudni — ez a színész első kötelessége és ezt fiatalon kell kezdeni. Le kell mondani a polgári örömről, értve ezen a családot, az időre beosztott élet kényelmét. Nincs pirosbetűs ünnepek! Mert ha a színész szerepet, anyagot kap, ahhoz, hogy azt magáévá tegye, többször át kell élnie, még mielőtt az első próbára megy és ez a folyamat tovább tart a próbákon. Az a színész, aki nem foglalkozik szerepével a nap minden órájában, az nem is alkothat. A színésznek, mint a középkori szerzetesnek, elvonulva kell élnie művészetének és bizonyos rendszert kell kiépítenie, ami a családi élet keretében bajos. Nincs reggeli idejében, ebéd délben, vacsora esti időben, mert ha nagy szerepre készül vagy olyan szerepet játszik, mint pl. Bánk bán, Ádám, III. Richárd, Macbeth, nem léphet telt gyomorral a színpadra. *Testi és lelki előkészület kell ehhez.* A színész nem tudja, ha kávéházba megy, ha viszonyt köt, mennyire pusztítja energiáját és mennyire megfogyatkoztatja magában azt, amit a színpadon kell kiélnie. A színész a színpadon legyen szerelmes, mert ha az életben fogyasztja érzelmeit, energiáit — akkor a színpadra nem marad semmi! *Lemondás! Lemondás!* Ha le tud mondani, *dúsabb lesz a fantáziája.*

Hallgatom, közbeszólás nélkül, amint a színészek stilizált beszédével, kerek mondatokban, árad belőle a vallomás.

— A színpad sokat követel a színésztől, sokat követelt a múltban, de sokat követel a jövőben. Máról azért nem szölok, mert szomorú és keserű a tapasztalatom

a színészekkel szemben. A színház, a színpad számukra csak a hiúságuk kielégítésének egyik kelléke. Nem azért játszanak, hogy *hítesse*nek, — mert ahhoz hit is kell — hanem azért, mert tetszelegni akarnak. Nem a szent cél vezeti őket, — a művészet — hanem egyéb. Sajnálom a sztárokat, mert a színpadi életük túlrövid. Jönnek-mennek. Nem *Egressyek*, nem *Szacsavayak* és nem *Pelhes Imrék* lemondása van bennük... *A lemondásban van szépség és gyönyörűség.* Nem volt körülük zaj és botrány, annál nagyobb volt az alkotásuk. *Szent volt előttük a cél: a játék, a szó legmélyebb és legteltesebb értelmében.* Értve ezen a tiszta művészetet. És — *sohasem jutottak el a célig...* Álmaikat nem tudták megvalósítani, mert ahhoz egy egész élet is kevés.

Szavaiból láttam, hogy azért beszél elrévülül melábulával, mert úgy érzi, ő sem jutott el a «célig». Kérdéseimre meg is kapom ezt a választ:

— Nézzünk végig a művészek végtelen során, melyik az, — akár szobrász, akár festő, akár író, akár színész — ki oly tökéletesre tudta volna vinni művészetét, hogy az *megelégedéséül* szolgált volna. Ha valami hiányzik, mindig is ez a valami — *az Isten része az.* Ezért van mindig egy kis törés az akotásban, mert annak, amit az ember elképzel, csak egy kis részét tudja visszaadni és — ez az elkeserítő! Szegény a szó a költőnek, a színésznél is van határa a játéknak. *Elképzelet és mégsem tudja éppen úgy kifejezni, mint elképzelet és azért marad benne bizonyos keserűség, mert nem tud mindent kiteljesíteni, amit szeretett volna...*

Főlemlítem néhány legkülönb alakítását. Ezekben csak teljesít adott!

Abonyi Géza, mint II. Lajos

(Foto Vajda M. Pál)

— *Úgy érzem, ezekben sem.* III. Richárdtól Bánkig ezt úztem, hajszoltam, mint gyermek a szívárványt és minden premier után végtelen szomorúság fogott el, mert úgy éreztem, ez nem az, ahogyan én elképzelettem!

— Melyik a kedvelt szereped? — kérdeztem aztán.

— *Van és nincs.* Minden szerep gyötrelmes. Nincs éjszákám, nincs nappalom, birkózom velük. A szerep — én úgy érzem, benne élek és előadás előtt elzárkózom. *Észreveszem, hogy az arcom is átváltozik, nem beszélve a gesztusokról...*

Még faggatom... *Romeo, Ferdinánd, Lorenzo, Sebastian, Lysander, Brutus, a Színészkirály Hamletben, Lear Bolondja, Csongor, Ádám, Bánk, Thiresias...* melyik a legkedvesebb szerepe és — mit szeretne játszani?

— *Egyes szerepekre külön nem vágytam, nem voltam szerepfaló, nem volt, amit a többinél különösebben szerettem.* Amit kiosztottak rám, igyekeztem megalkonni... de szeretem a pályámat.

Ha más mondja ezt, kételkednék a szavaiban. Abonyi Gézának el kell hinnem, hogy számára minden szerepnek életrekelése egyformán az alko'ó gyönyörűsége. *Bebizonyította ezt akkor, midőn a Ludas Matyi megvesszőzött földesurának szerepét a játéktól egyáltalán nem esztétikai okból szabódó Kiss Ferenc helyett vállalta és művészi mértéktartással el is játszotta.* Kérdezem, kívánta-e játszani Hamletet, mert szerintem ez volna pályájának koronája.

— *Hevesi Sándor kiosztotta rám Odry után.* Tanultam is. Érdekes feladat. *Másképpen akartam, mint ahogyan eddig játszották.* Igazgatóválság jött közbe és új igazgatók jöttek. Új színészeket hoztak magukkal... Nem került rá sor és a szerep eltávolodott tőlem. Én is eltávolodtam tőle.

Azzal búcsúzom Abonyi Gézától, hogy szeretnénk még látni mint Hamletet. Felelet helyett bágyadtan mosolyog.

Tamás Ernő

Abonyi Géza II. Rákóczi Ferenc szerepében

AZ OROSZ MŰÉSZVILÁGBÓL

ULANOVA

A balerinák mintaképe. Mosolygós arcán a művészetben tökéletességig mélyült odaadás áhítata. Szélesvonalú gesztusok, benső tartózkodás, közvetlenség, önsanyargatás, egy meglevenült arabeszk álmódó mozdulatai — mindig, ahogy a táncművészt megkívánja. A balettben a póz az, ami a drámában a pauza. A mozdulat gondolat-

Ulanova, a Szovjetunió primaballerinája.

»A bosszú lángja« c. észt opera főszereplője

adó megállása, amikor a nézőt eltölti az átélés és eszmélve önmagába roskad. Ulanova belemerevedik a lelki elmélyülés pózába, ami kifejezhet fáradtságot, rezekető repesést, darabosságot, titokzatos várakozást, egyszóval az érzelmek egész drámáját...

„A BOSSZÚ LÁNGJA“

Nemrég mutatták be az észt állami operában »A bosszú lángja« című operát. Tárnya: az 1943. évi györgynapi észt lázadás a német önkényuralom ellen. E. Kappa észt zeneszerző népi dallamokból szötte össze a hősi drámát aláfestő muzsikát. A dallamos áriák mellett legnagyobb sikere a hatásos tömegjeleneteknek, karénekeknek volt. Az opera főszerepeit a kiváló észt operakultúra legjobb képviselői alakították.

„A BÉKE MŰVE“

A moszkvai Kis Színház egyike a művész szemponból leginkább mértékadó szovjet színházaknak. Itt mutatták be *Pagodin* új darabját, »A béke műve«-t. Tárnya: az új orosz irodalom legidőszerűbb témája: a győzelmes háborút követő béke. Egy

Pagodin

»A béke műve« szerzője és a darab egyik díszlete

város újjáépítésével párhuzamosan folyik a lelkek átállítása a békés, munkás életre és a háború okozta ferdeségek megszüntetése. A Kis Színház kitűnő együttese megválaszol oldja meg a darab nehéz lélektani problémáit.

(Szekely)

Írók és Könyvek

Teremtés tanuja

Zelk Zoltán válogatott versei

Kiemelve az időrendből, mely költői fej lődését tükrözi, a kötet élére újabb verseinek egyikét helyezte a költő. Sokunknak felejthetetlen élménye ez a vers; címe: »Szabadság«, dátuma: 1945. január 12. Ez volt az első vers, melyet a pince sötétje után még káprázó szemekkel betűztünk, az első híradás, mely a pince mélyénél is nagyobb mélységből felbukó lelkünket a romok között máris építő munkára szólította. Akkor még vánszorgó léptekkel jártuk be a várost, hogy összekeressgéljük egymást, akik megmaradtunk. S mintha a szomorúan emlékeztetes »Ki tud róla?« rovatban maga a magyar költészet jelentkezett volna: itt vagyok, túléltem a kataklizmát és tisztában vagyok küldetésemmel.

Politikai költészet? Semmiesetre sem abban az értelemben, mintha politikai jelszavak népszerűsítésére, behízelgő, emlékeztet-bevessző megfogalmazására vállalkoznánk. Ha egy szóval kellene jellemeznem, azt mondanám: Zelk Zoltán a *valóság* költője. De nem is metafizikálisan költő. Meg kell kockáztatnom a paradoxont: állásfoglalása a fizikai valóság mellett lényegében metafizikai természetű. Egy »negatív platonizmus« az, amiről vele kapcsolatban beszélhetünk. Platon kivágódott a test börtönéből, hogy szemtől-szembe, az érzéki csalódásoktól szabadult, meztelen lélekkel gyönyörködhesse az ideában, melynek a földi életben csak a »barlang« falára vetődött árnyékát láthatta. Zelk Zoltánnál a lélek így panaszkodik:

Ha szólnék szájjal s értenétek,
a halált jobban rettegnétek,
tudnátok, nincs igazabb házunk,
hűbb őrizőnk, mint húsunk-vázunk.

Mert ő a Van, ő a Valóság —
börtön az örökkévalóság!...

»Ars poeticája« sem politikai, hanem metafizikai álláspontjából következik. A költő a teremtésnek nemcsak tanuja, hanem részese: az életet teszi teljesebbé, a valóságot intenzívebbé, azáltal, hogy megtalálja nevét a dolgoknak, felfedezi a »tetszhalottként« rejtőző árnyalatokat, hivatalosa, hogy életre keltsen, azáltal, hogy nevéken szólítja őket. Így épít verset »folyókból, fákból, csillagokból, felhőkből«, de nemcsak folyókból és fákból, s nem is első sorban csillagokból és felhőkből. Létének szociális valósága nem politikai programból, hanem a *lírai realizmus* követelményeként kerül költészete középpontjába. Nem »megtudjuk« az ő verseiből, hogy ifjú volt és nem volt munkája, hogy osztályosa a proletársors minden nyomorúságának, hanem ez verseinek építő anyaga, éltető leve-

gője. Csak találmokra hivatkozom éppen az »Ágyrajárók«-ra: pontos szociográfiai felvétel a nagyvárosi szegénység e legmélyebb rétegéről s egyben kísérteties megjelentetés, nemcsak színekben és formákban, de szagokban, sőt helyzetérzésben is.

Hová lesz e közben a költő avantgardista kezdeteinek, a válogatott versek között talán a kelleténél is kevesebb példával szereplő szabadverseknek mérész szurrealizmusa? Nem tűnt el nyomtalanul, hanem a valóság többrétegűségét érzékeltetve, a lírai realizmus szolgálatába szegődött. Gyakran ezáltal kap éppen mélységet, plasztikát, atmoszférát a valóság, mely egyrétegű ábrázolásában legfeljebb képszerű volna. Már az imént említett »Ágyrajárók«-ban így játszik a »tisztább, szellősebb szegénység« éveit után a legmélyebb nyomorba visszasüllyedő lírai Én alakjába a Hazatérő Király örök meséje, egy hasonlat által:

Hát visszatértem, lásd, anyácskám,
mély-mély nyomor... Rámhunyorog
szemed, a hályogos vakablak
és ismerős, régi szagok
futnak vödörből, mosdótáblából,
miként örvendő, hű ebek,
kék megismertek... Meghatódva
ejtem mellemre fejemet.

Sőt mondhatni: a lírai realizmus aranypróbáját éppen azok a versek hívják ki, amelyek a valóság többrétegűségéről vallanak. »Mint farkas emlőin«: két gyerek hajtja haza a rétről a városszéli szegénység táplálóját, a kecskét, s a valóság mögött feltűnik a vízió, a farkas, amely emlőin a Városlapító két gyermeket ringatja, de csak azért, hogy a külvárosi látomásból a képzelet szétfoszlása nyomán az új város, az új birodalom, az új társadalmi rend kívánsága maradjon vissza. »Ákombákok«: a tájkép és a tájképi háttérből kibontakozó figurák gyermeked valószerűtlenségét az alkonyati megvilágítás igazolja. »Részegek megdicsőülése«: a mánor röpi a Hold köré a táncoló angyallá lett szegényeket. Vagy mindegyiknél

Zelk Zoltán
(Foto Mafirt—Cserna)

jellemzőbb a csodálatosan könnyű »Kis mese a nincs erdőről«: maga az érzékelhető irrealitás. »Nincsen fája, nincsen bokra — Mégis erdő és susoga«: a puha lombok között alvó mogorószín mókuskok valósággal kézzel tapinthatók benne, de valóságának szép szomorúságra hangoló háttere az éppen, hogy — nincsen. Ez a »nincsen« persze csupán a lírikus resignációja, de nem hiányzik minden belső összefüggés e között a resignáció között s a között a káromkodásba fojtott lázadás között, amely a villasorok dús »van«-jával szemben lesz úrrá a költő lelkén:

Miért, hogy ellenem készül itt minden,
aki lizztel és szénnel megrakom
a pincék gyomrát...

Pedig a »Bakon« sem forradalmi program, csupán hajszerű hű ábrázolása a kocsisnak, de már az ábrázolt harmadik személyné és a lírai Én-nek különös összeolvadásával. Forradalmbib hangot üt meg például a sok tekintetben rokon »Zuglói kutyák«.

Zelk Zoltán lírai realizmusa előtt az »előfántesontorony« még mint probléma sem merülhet fel. Hiszen ha az élet teljességénél is teljesebb életet jelent a költészet, kívül maradhat-e rajta az ember a maga teljes meghatározottságával? S teljes meghatározottságáról lehet-e beszélni szociális háttere nélkül s szembenézhet-e ezzel becsületesen, — csak a művészi becsületre gondolok ezúttal — ha büszke zárkózottságának gyémántpajzsáról visszapatannak az élmények, melyek az embert csúfolták meg benne és másokban? Ismétlem, nem politikai program, de nem is pusztán életrajzi véletlenek tették József Attila halála után Zelk Zoltánt a városi proletársors legnagyobb magyar költőjévé, hanem éppen az alapvető költői tulajdonsága gyanánt megismert lírai realizmus. Megesik, hogy nem is a közvetlen élmény, hanem egy, a külváros szociális nyomorát leleplező rendőri hír indítja el a vers születését (»Szilveszter a Főtúlaton), de természetes, hogy ukrainai munkaszolgálatos-élményei is e lírai realizmust táplálják. »Parancs« című verse szájról-szájra, kézről-kézre adva járta be az orosz mezőket; a hatalmas területen szétszórt munkaszolgálatosok úgy érezték, hogy saját sorsukkal szembesítette őket a költő s emberfeletti szenvedéseik költői megformálása a művészet kathartikus ki-elégülését jelentette számukra. A felszabadulás után írt nagy verseinek is az határozta meg nemcsak művészi jellegét, hanem politikai jelentőségét is, hogy tájékozódásunkat tudatosítja az új naprendszerben, melyben még sok minden gomolyog tisztázatlanul, de máris természetes középpontja és fényforrása a Szabadság.

Azok kedvéért, akik eleve bizalmatlanok minden olyan költészettel szemben, melynek politikai jelentőség tulajdonítható, utalhatnak Zelk Zoltán egy egész sor olyan költeményére, melyektől távol áll minden politikai vonatkozás. De csak »A kertben aludtam«, a »Biztató« és az »Erzsébet halálára« címűeket említem. Nem, mintha Zelk Zoltán költői tehetségének ilyen ügyetlen igazolásra volna szüksége, hanem mert ezek a versek csakugyan a mai magyar líra legtökéletesebb remekei közé tartoznak.

Trencsényi-Waldapfel Imre

ÖN IS

tekintse meg UNIVERZÁLIS lemezváltó gépeinket, zenegépeket, zeneszekereket, rádiók, fűzők, öltönyességűket, villi, kályhák, kerámiák, csillárok. VÉTEL — ELADÁS — CSERE

Gellman és Geiger, V., Csáky-utca 9

Fióközlet: **Belvárosi Elektromosház, IV., Bécsi-u. 1**
ÜJRENDSZERŰ RÁDIÓSERVÍCE — HÁZNÁL IS

Anatole France: ÁRNYAK MISÉJE

Ezt a történetet a neuville-d'aumonti Szent Eulália templom sekrestyése mesélte el nekem egy szép nyári este a Cheval Bleu lugasában, ahol egy üveg óbort ittunk egy békés álmat alvó halott egészségére, akit asztaltársam aznap reggel helyezett ezüsttel hímzett, diszes lepelben és illó tisztelettel örök nyugovóra.

— Boldogult apám — kezdte az egyházi — a sírásómesterséget űzte. Valószínűleg ennek köszönhette derűs jókedvét, hiszen látjuk, hogy a temetőben dolgozók milyen bölcs megértéssel szemlélik az életet. Nem félnek a haláltól, sőt nem is gondolnak rá soha. Jömagam is, ha éjnek idején belépek a temetőbe, ugyanolyan nyugalommal teszem, mintha itt a Cheval Bleu kertjében járnék. És ha véletlenül kísértettel találkozom, azt mondom magamban: hadd menjen dolgára; én is azt teszem. Nem félek, mert ismerem a halottak szokásait és természetét. Sok mindent tudok róluk, amit maguk a papok sem tudnak. Ha elbeszél-ném mindazt, amit életemben láttam, bizony, csodálkozna, uram. Dehát nem való mindenről beszélni. Édesapám sem mondta el még a huszadrészt sem annak, amit tudott, pedig nagy mesélő volt. Egyes történeteket viszont mindig újra elbeszéltem. De egyiket sem olyan gyakran, mint a Catherine Fontaine esetét. Ezt talán száznál is többször hallottam tőle.

Catherine Fontaine öregkisasszony volt, akire apám még gyermekkorából emlékezett. Nem csodálkoznék, ha akadna néhány aggastyán, aki hallott róla, mert szegénysége ellenére nagy tiszteletnek örvendett és sokan ismerték. A Rue des Nonnes sarkán lakott, abban a félig beomlott, ódon házban, melynek karesú tornya az Urulák kertjére néz. A torony régi faragásai kőzött elmosódott feliratokat fedeztek fel. Elhúnyt plébánosunk, néhai Levasseur úr szerint az áll ott latin nyelven, hogy a szerelem legyőzi a halált. Természetesen égi szerelemtől van szó, szokta volt hozzá tenni.

Catherine Fontaine magányosan élt egyszerű hajlékában. Csipkeveréssel foglalkozott. Őn is tudja, hogy vidékünk csipkeipara valamikor igen jó hírű volt. Fontaine kisasszonnynak különben nem ismerték sem-

miséle rokonát, sem barátját. Beszélték, hogy tizennyolc éves korában szerelmes volt egy fiatal d'Aumont-Cléry lovagba, aki a fáma szerini titokban el is jegyezte. A jámborabbak ugyan nem adtak hitelt ennek a mendemondának és merő kitalálásnak tartották az egészet, mert Catherine Fontaine inkább dáma, mint munkásnő benyomását keltette. Szomorú arcának finom vonásai a fehér fürtök ellenére is magukon viselték még hajdani szépségének nyomait és ujján gyűrű díszlett, melyre az aranyműves két egymásba fonódó kezelt vésett. A régi időkben ilyet viseltek a jegyesek. A továbbiakból kitérünk majd, mi volt a dologban az igazság.

— Az öregkisasszony istenes életet élt. Szorgalmasan látogatta a városka templomait és az időjárás viszonyaitásával mit sem törődve, minden reggel elment a Szent Euláliában tartott hajnali misére.

— Egy decemberi éjszakán harangszó verte fel álmából kis szobájában. Gondolván, hogy első misére harangoznak, a jámbor leányzó felöltözött és lement az utcára, melyet sűrű éj borított. A házak belevesztek a csillagtalan sötétségbe és egyetlen kutyaugatás sem enyhítette a nyomasztó csendet. Fontaine kisasszony, aki jól ismert minden követ, amelyre lépett és behúnyt szemmel is odatalált volna a templomba, a vaksötét ellenére minden nehézség nélkül eljutott a Rue des Nonnes és Rue de la Paroisse sarkára, ahol az a faházikó áll. Mikor ideért, látta, hogy a templom, melynek kapui tárva-nyitva voltak, gyertyafényben úszik. Folytatta tehát útját és áthaladva az előcsarnokon, népes gyűlegetben találta magát, mely teljesen megtöltötte a hajót. Senkit sem ismert a jelenlevők közül és ámulva nézte bársony- és brokátruhákat, meg tollas kalapjaikat. Az urak kardot viseltek, vagy hosszú, aranygombos botot tartottak kezükben, a leányok divatja szerint, míg a hölgyek fejét finom csipkekendő takarta, melyet élköves fésűk segítségével erősítettek hajukhoz. Szent Lajos-lovagok vezették a dámaikat, akik festett arcukat legyezők mögé rejtették, úgy, hogy csupán rizsporos homlokuk, valamint a szemük sarkába ragasztott szépségtapaszt látszott. Zajtalanul lépkedtek a kölapokon, még ruhájuk suhogását sem lehetett hallani. Az oldalhajókban barnazekés fiatal kézművesek sorakoztak csíkos pargetnadrágban és kék harisnyában, akik nagyon szép, rózsásarcú, lesütött szemű leányokat tartottak derekuknál átkarolva. A szentelvízartatók körül viszont piros rokokyába öltözött, fűzött derekú parasztasszonyok ültek, háziállatok ősi nyugalmával, míg mögöttük bűnésztekinetű fiatal suhancok forgatták pörge kalapjukat. És mind e sok csöndes arcot

mintka ugyanaz az édesbús gondolat tartotta volna megszállva. Amint megszokott hangjára térdelt, Catherine Fontaine látta, hogy az ismeretlen pap segédletével az oltár elé lép. Megkezdődött a mise. Hangtalan, furcsa szertartás volt. Sem az ajkak mormolását, sem a csepenyű hangját nem lehetett hallani. Catherine határozottan érezte, hogy valaki figyel és nem veszi le róla a szemét. Amint kissé oldalra pillantva szemügyre vette szomszédját, abban szerelmesét, a fiatal d'Aumont-Cléry lovagot ismerte fel, aki már negyvenöt éve halott volt. Egy kis anyajegy a bal fülcimpa alatt, valamint hosszú, fekete szempillái bizonyították, hogy nem téved. Ugyanaz az arany zsinórozással díszített, piros vadászruha feszült rajta, melyet azon a napon viselt, amikor a saintleonardi erdőben összetalálkozva, vizet kért tőle és csókkal fizetett érte. Jó szímben volt és változatlanul fiatal. Mosolya szabaddá tette farkaskölyökfogait.

— Nagy jó uram, egyetlen szeretnem, — szólt hozzá halkán Catherine Fontaine — legyen önhöz irgalmas az Ég. Bár felkeltené bennem végre a megbánás érzetét az elkövetett bűnrel szemben, mert fehér fürtjeimmel és a halál küszöbén sem sajnálom még, hogy szerettem Önt. De, kedves barátom, én szép uram, vajjon kik ezek a régi módra öltözött emberek, akik itt ezt a csendes misét hallgatják?

Lovag d'Aumont-Cléry alig hallható s mégis kristálytisza hangon felelt:

— Catherine, ezek az asszonyok és férfiak a purgatórium lelkei, akik hozzánk hasonlóan földi szerelmmel vétkeztek, de Isten nem táasztotta el őket magától, mert bűnük, akár a miénk, nem fakadt gonoszságból. Míg szerelmesüktől távol megtisztultnak a purgatórium tüzeiben, szinte elviselhetetlen magány minden kínját szenvedik el. Olyan boldogtalanok, hogy egy jólelkű angyal az Úr engedelmével minden évben egyszer éjnek idején összehozza őket elszakadt szerelmükkel régi parókiajuk templomában, ahol kéz a kézben hallgathatják az árnyak miséjét. Isten különös kegyelme folytán nekem is megadatott, Catherine, hogy láthassalak halálad előtt.

— Szívesen meghalnék, — suttogta Catherine Fontaine — hogy újra olyan szép legyek, mint akkor, mikor inni adtam neked az erdőben.

Amíg így beszélgettek, egy agg kanonok díszes réztányérral járt körbe és alamizsnát gyűjtött. A résztvevők mind zajtalanul hullatták a tábla adományukat. Csupa régi, a forgalomból kivont arany, meg ezüstpénz volt. Tallérok, forintok, és hasonlók érmék. Mikor az öreg pap a lovaghoz ért, az egy Lajos-aranyat helyezett a tányérra, mely éppoly kevéssé csengett, mint a többi pénzdaráb. Catherine hiába keresgélt készletéjében, nem talált egyetlen rézpénzt sem. Így hát, mivel nem akarta elutasítani az agg főpapot, lehúzta ujjáról a gyűrűt, melyet a lovag adott neki halála előtt és a fémtábla dobta. Az akkorát kongott tőle, akár egy harang és a váratlan hangtól eldűlt a lovag, a pap, valamint az összes résztvevő. Kialudtak a gyertyák is és Catherine Fontaine egyedül maradt a sötétben.

A sekrestyés nagyot hörpintett borából, majd elgondolkodva folytatta:

— Úgy meséltem el önnek ezt a történetet, ahogy apámtól hallottam és igaznak tartom, mert mindenben egyezik azzal, amit az elhunytak különös szokásairól megfigyeltem. Gyerekkorom óta foglalkozom a halottakkal és tudom, hogy visszajárnak hozzánk a földre. A fősvények éjnek idején ott bolyonganak még életükben elrejtett kincsük körül. Vigyáznak aranyukra, de ennek nem egyszer kárát vallják, mert az ember gyakran bukkan elásott pénzre, ha kísértetjárta helyen kutat. Elhalt férjek is sokszor meglátogatják ítmáradt feleségüket és megnevezhetnék többeket, akik haláluk után jobban vigyáztak rájuk, mint ahogy életükben tették. Pedig az elhunytaknak nem volna szabad féltékenykedniük. Dehát én csak elmondom, amit tapasztaltam. Mindenesetre számolni kell vele, ha az ember özvegyasszonyt vesz el.

Még csak annyit, hogy a rendkívüli éjszaka utáni reggelen Catherine Fontaine holtan találták ágyában. A Szent Eulália templom szolgája meg egy aranygyűrűt fedezett fel az alamizsnagyűjtő persely fenekén, amelyet két egymást fogó kéz rajza díszített. Egyébként nem vagyok az az ember, aki olesó tréfákkal szórakoztatja vendégét.

— Ne igyunk még egy üveggel!...

Boldog Balázs fordítása.

A
MAFIRT

dolgozók a Kossuth-híd dolgozóikért

A Mafirt dolgozói január huszadikán, vasárnap délelőtt tizenegy órakor diszmatinét rendeznek az Urániában a Kossuth-híd hóban, fagyban, viharban emberfeletti munkát végző dolgozói javára.

Ünnepi beszédet Kossa István, a Szakszervezeti Tanács főtítkára és Gerő Ernő közlekedési miniszter mondának. Utána Lestyán Sándor tart előadást »A Lánchídtól a Kossuth-hidig« címmel. Ezt követi Bulla Elma és Somlay Artúr fellépése, végül a filmműsorra kerül a sor. Itt bemutatják a Kossuth-híd építésének minden fázisáról készült Mafirt-híradót, utána pedig a Sztálingrád újjáépítése című orosz dokument-filmet.

Az előadás után a híd dolgozóinak küldöttsége átveszi a matiné teljes jövedelmét.

RENDKÍVÜLI KÖZGYŰLÉS A FILMSZAKSZERVEZETBEN

A Magyar Filmalkalmazottak Szabad Szakszervezete rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen az alapszabályokat módosították és új tisztségviselői kart választottak.

A közgyűlést sok vita és hírlapi szócsafa előzte meg-különösen a magyar filmgyártás kérdésével kapcsolatban. A Szakszervezet tagjainak az a része, amelyik a magyar filmgyártással és a filmszakma technikai részével foglalkozik, a maga részére követelte a Szakszervezet irányításának jogát és feladatát, bár számszerűleg természetesen lényegesen kisebb tömeg, mint a filmkoreskedelmi vállalatok és a mozik alkalmazottainak csoportja.

A ma lemondott elnökségnek sikerült különböző szempontokat összeegyeztetnie, úgy, hogy a közgyűlésre, amelyen a film- és mozi szakma jelentőségének elismerése-

képpen Kossa István, a Szakszervezeti Tanács főtítkára is megjelent, a békének valószággal ünnepélyes hangulata uralkodott.

Az alapszabálymódosításokban kifejezésre jut az, hogy a film- és mozi szakma különböző ágai a teljes paritás elvé alapján dolgoznak a jövőben a magyar film és mozi kulturális fejlesztése érdekében.

Ugyancsak ezt az egyetértést és egységet bizonyította az is, hogy az új elnökséget a közgyűlés majdnem egyhangúan választotta meg. A választás, amelyben 105 kiküldött vett részt, — az összes kiküldött 98%-a — a következő eredménnyel végződött: elnök: Karczag Gyula, ügyvezető elnök: Brill Péter Béla, alelnökök: Komlós Sándor és Kerényi Zoltán. Főtítkár: Radó István, títkárok: Karczag Endre, Markovics Pál, Mészáros János, jegyző: Flache Irén. Pénztáros: Weisz Henrik, pénztáros helyettes: Somogyiné Juci, ellenőrök: Piller Rudolf, Vajda Ferenc.

Karczag Gyula újonnan megválasztott elnök hosszabb beszédben vázolta a filmszakszervezet további programját. Beszédében hangsúlyozta, hogy a szakszervezeti élet négy alappilléren épül fel. Az első követelmény a szakszervezet egysége, a második alapfeltétel a jó szociális fegyelem, a harmadik a jó szocialista harcosszemlelem és a negyedik a szakszervezet gazdasági létének megalapozása. Figyelmeztette a szakszervezet tagjait, hogy a mai komoly idők mindenkitől áldozatot követelnek a jövő érdekében és ez az áldozatos munka teszi majd lehetővé, hogy a magyar film- és mozikultúra elfoglalja azt a helyet a nemzetközi filmvilágban, mely őt megilleti.

Az elnök nagy tetszéssel fogadott beszéde után Zsoldos Andor, a »Tanítóm« című film producere mondott emelkedett hangú beszédet arról, hogy a filmgyártás az az iparág, amely a legjobban bizonyítja a szellemi és fizikai munkás együttműködése lehetőségének az értékét.

Kossa István, a Szakszervezeti Tanács főtítkára beszél a Magyar Filmalkalmazottak Szabad Szervezetének rendkívüli közgyűlésén

(Foto Karossa)

BUNDAK

SZEMERE szüicsnél ERZSÉBET-KÖRÜT 26. Második emeleten

MUNKÁS SZÍNJÁTSZÓ VERSENY A MADÁCH SZÍNHÁZBAN

A Munkáskulturszövetség a felszabadulás óta működik és e rövid idő alatt derekas munkát végzett. Első ízben rendezte meg ebben az évben munkásszínjátzó versenyét, bőséges tanulságokkal a jelenre és az elkövetkezendő jövőre egyaránt.

A Munkáskulturszövetség versenyén negyven budapesti és környéki csoport indult mintegy ötszáz résztvevővel. Ezekből egyhangúan a kispesti postások szakszervezete került ki győztesen.

A kispesztiek kétségen kívül a legharmonikusabban egyeztetették össze a versenyfeltevéteket. Saját életükből merítették. A darab — a címe: *Hajnaldók* — írója *Takács Miklós postaihiszt.* Egyik főszerepét is ő játssza, a rendezés érdeme is az övé. A munkásszínjátzás szempontjából a legkezebb teljesítmény. A munkásszínjátzás nem azonos a műkedveléssel. A műkedvelő színjátzás nem válogató, darabot onnan vesz, ahol csak talál. Darabválasztási szempontjai inkább a szórakoztatást tartják szem előtt, minden társadalmi törekvése az utánzás. Önálló elgondolásai még csak a rendezésben sincsenek. A szolgai szellem leghivebb kiszolgálója. Üresen lóg rajta a szerep, ami akkor a leghamisabb, amikor önmagát játssza, illetőleg játszatják vele. Idegen világot, idegen elképzelésekkel aggatnak rá és ő megmaradt urának hűséges szolgája. Mennyire látja ezt már Shakespeare is a Szentivánéji álom iparos jelenetében, ahol éppen ezeket a részleteket önti le maró savval. Ha a munkásszínjátzásnak nem lenne más kötelessége, mint a hamisítások, a szellemi elnyomatás ilyen formái ellen tiltakozni, máris betöltené hivatását.

A kispesti postásszínjátzók élénken bizonyították, hogy más hivatásuk is van. A felszabadulás óta először lép igényességgel a színre a mondanivaló és játéktudás bizonyos harmóniája. Már egyáltalán nem majmol. Nem utánozza a kőszínházak modorát, sem azok nagyjait. Egyszerű naturalizmussal dolgozik. Témaválasztása is egyszerű kis mindennapi történet az élethől ellesve. A fejlődés útján járnak és annak első látható eredményeit lépegetik. Saját magukkal foglalkoznak, nagyon megnyugtató, amit művelnek. Csirája és kezdete ez annak a törekvésnek, amit munkásszínjátzásnak szeretnénk nevezni.

*

A verseny többi helyezette már nem ennyire harmonikus. Feltűnő, hogy mennyire küzd a darabmegválasztás nehézségeivel. A legtöbb hiba ebből fakad. Darabhiányban szenvednek. Idegen területen, nekik idegen sivatagban bukdácsolnak. A munkásszínjátzásnak hagyományos szabályai vannak, s ezeket a szabályokat alig lehet átlépni. Elsősorban kontaktust kell teremteniük a maguk hallgatóságával. Ez a hallgatóság sok rétegeződésű, de azonos politikai végecélokat szemelött tartó együttes. Fiatal demokráciánk még nem jutott el addig, hogy ezt a sokféle rétegező-

dést belkileg teljesen összehangolja. Még igen sok kísérlet kell ahhoz, míg trónuk megtalálják a színpad legfőbb követelményeit, ami a dolgozók egyetemes tetszésével találkozhat. Talán ezért is nehéz írónk helyzete. Még maguk sem élték át azokat a tudnivalókat, amiket leszűrve könnyedén és magától értetődően tovább adhatnának. Politikailag egyszerűbb a helyzet, mint művészileg. A mindennapi élet hiányai tálcán kínálják a tennivalókat. Művészet szempontjából annyit jelent, hogy a helyes témaválasztást kell egyesíteni a megfelelő művészi szabványokkal. Átmeneti korban, mint a miénk is, rengeteg álkérdésből, rengeteg ránkmaradt örökségből kell az igazit kiszűrni s ez türelmet igényel.

A polgárság a maga életformáját alaposan rányomta a munkásságra. Ebből elő-

Molière: Tartuffe

ször ki kell evickélnie, hogy az új kiértékelés létrejöhessen.

*

Láttunk a versenyben egy olyan szimulán kísérletet, amelyben a mai élet teljesen benne van. A mai élet ismert figurái a feketézöktől, korrupctaktól a kenyérért sorban állók szomorú hadáig. A valóság hamisítatlan, de a művészi keresztülvétel csöppet sem meggyőző. Ha feltételezzük, hogy a színpad a legelevenebb politikai szószék, hozzá kell tegyük, igen, de annak élvezetes szabályaival. Milyen más egy politikai gyűlés szónoklata, mint a színpadon elhangzott szavak. A politikai szókeverésnek mindig vannak lehetőségei a további magyarázatokra. A színpadi cselekmény anyagában kell hordja önmagáért való magyarázatát. Ha külön előszavakra vagy magyarázatokra utalt, megtöri önmagát és a meggyőző erő összeroppan.

Egy másik munkásszínjátzó csoport az ellenkező véglettel kísérletezett. Megpróbálta *Helit* Jenő fimom kis pasztelljét: *Az orvos és a halál*-t színre vinni. A kísérlet nem sikerült. A munkásszínjátzók igyekeztek otthonosan mozogni e misztériumban. Beszédtechnikájuk, jelzései, játékkedvük elfogadható volt. De a darab levegője, a távlat, ami a munkáshallgatók és az egyfelvonásos között elterült, végtelemnek látszott. Az az irodalmi vonalvezetés, amely a kis darabot kiteszi, sehogy sem tudott közelérfközni a munkásközönséghez. Itt olyanfajta kísérlettel állunk szemben, ami a polgári színpadon esemegének, a munkásszínpadon meghaladottnak látszik. Lehetséges, hogy a polgári irodalomnak ezt a fejlődési fokát a munkásság egyszerűen átugorja. Nem lesz szükség arra, hogy az élet és halál határkérdéseit a költészetnek ezen a mikroszkópján át mérlegelje.

A munkásszínjátzás továbbfejlődésének éppen e kísérletek a legértékesebb tanulságai. A maradandót és ami a további kísérletre alkalmas, megtartani, a többin pedig tovább jutni

(Foto Mafirt—Cserna)

—ky—or

Darvas József: Szakadékok

10 percnnyire a Nemzetitől

(Riport
egy külvárosi színházról)

A színház,

amit meglátogattunk, tíz percnnyire van a város szívetől, a külváros zsúfolt bérkaszárnyaiknak dolgozó tömegei közt hinti a »kulturát«. Színpadán »egész társulat felléptével« játszanak »eredeti« operetteket és »kacagató« vígjátékokat.

Az operettek és vígjátékok meséi igen meglepőek. A merész tranzakciókat végrehajtó dúsgazdag, jószívű, szép, fiatal vállalat tulajdonosról szólnak, aki a második felvonás bonyodalmain keresztül a harmadik felvonás végén, minden esetben, — nagy tablóval (»az egész társulat felléptével«) esinadrattás tuss közepette — elveszi a hófehérlelkű, csak érte epedő gépírókis-asszonyt.

A színház mondanivalói tehát meglepően forradalmiak. Ugyanis egy évvel ezelőtt itt még csak katonadarabokat játszottak, amelyekben a felpántlikázott honvédek, helyre kis rózsáiktól, rigófütyös kedvvel távoztak a frontra, hogy megvédjék szép hazánkat a »kultúra örök ellenségeitől«.

A közönség,

»Valami szebbre vágyó« munkásokból, házmesterekből és a kirakatába agatott plakátért járó, szabadjegyes krejzlerosokból áll. Kedves, vig, pesti népek, hazajárnak ide, mint italos a kocsmájába. A szünetben összemeelegszem velük, sok mindent megtudok tőlük erről a furcsa családról. Hogy Péter összeveszett Inével, most persze azért csapkodja olyan mérgesen az asztalt, Évike, a primadonna, kibékült főhadnagyával, azért éneklí most olyan szívből, hogy »Szerettem én Önt nagyon« és hogy a jövő héten az X-vári huszárokat adják, amit okvetlenül meg kell nézni. Csodaszép darab, maga az igazgató is játszik benne, de azért kár, hogy a »Vesd le a kalapod a honvéd előtt« című darabot már nem adhatják.

— Miért?

— Hát mondja, van most szólásszabadság?! Az egy igazi tősgyökeres magyar darab.

— Szeret színházba járni?

— Hogy kérdezhet ilyen? Nem vagyok én proli! Iparos vagyok, házfelügyelő.

A színészek

sokoldalúak. Az öltözőfo, lyosón, mikor a primadonnát kerestem, a naturbura éppen »a la natura« kínált megvételre tíz mázsa fát a kétszáznyolcvanért.

Interjú a primadonnával:

— Mióta színészi?

— Annál sokkal több.

Muzsika fagyypont alatt

- Hol voltál tegnap este?
- Operában.
- Mit adtak?
- Fideliót. Csuda klassz volt.

A hatos villamos peronján kaptam el ezt a kis párbeszédet, két fiatalember zenei dumájából. Egyikük később »jó pofa« zeneszerzőnek mondotta Beethovent, mire a másik hanyagul megjegyezte:

— Igen, igen. Csak én már unom azt a kilencediket. Nem mondom, ha Toscanini dirigálja... Te, a haveromnak van egy művészelemeze. Ilyen luti!

Eltűnődtem ezen a minden áhitat nélküli Beethoven-értékelésen. Vajjon »klassz« pesti nyelven annyit jelent, mint — klaszszikus?

*

Hát igen, egyes klasszikus zeneszerzők népszerűsége vitathatatlan. Bizonyára összefügg ez a gépi technika zene-konzerváló és zenenépszerűsítő hatalmával. Rádió és gramofon vetélkedve közreműködnek azon, hogy a nagy muzsika hallgatása és élvezete kaszt-kiváltságból mindenki közkinccsé válhassék.

Ennek általánosságban örülni kell, hogy az olcsó és rendszertelen élményhabzsolás ne tompítsa el a lelki fogékonyságot az iránt, hogy mi az igazán szép és mi a tartalmatlan ingyenség a muzsikában. Sokat hallunk az infláció, vagyis a pénzhígítás elleni küzdelemlről. A zenehígításnak is vannak káros hatásai. Ellenük a legjobb védekezés, ha minél szélesebb tömegek ránevelődnek az aktív zenélésre.

Aktiv zenélés... Könnyű mondani, de valljuk be, most, fagyypont alatt sok komoly nehézsége van. A zongorák dideregnek, a hegedűk »citeráznak« a fűtetlen lakások mélyén. A hangversenytermek is havatörőbb kénytelen-kelletlen téli szünetet tartanak. Ha az az esztétikai jómondás, hogy az építészet megfagyott muzsika, betűszerinti igazság lenne, akkor ennek igen

— Ha kívánsága teljesülne, mit kívánna most?

— Ezt az interjút feltűnő helyen hozzák a lapban, sok képpel. Vannak jó felvételeim...

— Még egyet kívánhat.

— Gazdag férjet.

— Harmadszorra?

— Jó szerepet. »Bent«.

(Szóval ezt csak harmadszorra.)

Az előadás vége

jól belenyult az estébe. Sötét van kint, tiszta, csillagos téli este. A közönség (a

jó hasznát lehetne venni mostanában — az újjáépítési munkálatoknál.

*

Szerencsére nem mindenütt jagyoskodik a zene műzsája. Az Operában például aránylag tűrhető az atmoszféra, s a lelkek leglőbbször jóleső hévséggel hat, amit a színház buzgó együttese nyújt. Az a Fidelio-előadás például, amelyről az én két villamosbeli útitársam cserélt eszmét, bizonyára sokunkban gyújtott éltető szikrát. Hiszen ez a fölséges alkotás a szabadság, a fölszabadulás operája! Hogy napjainkban mennyire aktuális, azt mindenki átérzi, mikor a földalatti tömlőc sápadt, meggyötört lakói a napvilágra vánszorognak és ajkukon megzendül a rabok örök szép kórusa. Vagy mikor a zsarnokság üldözöttjét, a halálra szánt Florestánt, a megasott börtönsír szélén az utolsó pillanatban megmenti hűséges hűvese, a férfiruhában életveszélyes vakmerőséggel »illegális« kalandra vállalkozó Leonóra. Mily ismerős borzalmak, mily életünkbe vágó megkönnyebbülés!

És mily érdekes, mennyire megkapó Szabolcsi Bence kitűnő tanulmánya, melyet »Rémdráma« cím alatt írt Rékai András szépkiállítású, »Opera« folyóiratának tartalmas karácsonyi számában. »Hinnétek-e tizenhét század emberei — írja a kitűnő zenetudós — hogy vannak földalatti pincebörtönök, ahol halálraszánt emberek fudokolnak a sötétben, ahol éjszakánként hóhérok gyötrik a rabokat? Tudjátok-e, hogy vannak borzalmas ciszternák, ahol éjjeli sötétben sirokat ásnak a príbékék? Feldúlt lakások, ahol a roncolt bútorok alól megbűjt üldözötték halálféltelme líheg? és börtönudvarok, ahol elkínzott tudók esengenek levegő és napfény és szabadság után?«

Mi, a 20. század emberei, tudjuk mindezt, mert átéltük tavaly ilyenkor. És a fájó emlékekre Beethoven zenéje ad enyhülő balszamat.

Lányi Viktor

»Valami szebbet kívánó« munkás, a házmester, a sarki krejzleros felgyűrt gal-lérú kabáttal, összehúzott nyakkal siet hazafelé, fűtetlen otthonába, hogy minél előbb lefekhessen, álmodhasson s másnap reggel ismét hozzáláthasson a fűrészeléshez, kalapálásához, kaluárkodáshoz, — a kultúráért, egy jó színházjegyért.

Kóhányal György

RÁDIÓT CSÖVET, sérült rádiót is
VESZEK — Érte is megyek
ULMER, Gyulai Pál-utca 12 III. 7

A szerelem ördöge

Az Uránia filmszínház bemutatója

Annakidején egy zárt-körű sajtóbemutató után már megemlékeztünk az Uránia filmszínház orosz mesejátékáról. Azóta csupán a film címe változott. »Halhatatlan ördög« helyett »A szerelem ördöge« lett a pesti címkeresztelón. Akkori elragadtatott véleményünk viszont nemcsak hogy nem változott, de még fokozódott is elragadtatásunk a film másodszeri látása után. Ez a film valóban élmény, a legnagyobbak közül való. Azzá teszi a színészek játéka, a gyönyörű felvételek, a kitűnő rendezés, de elsősorban az, hogy nemcsak címében, de valójában mesefilm. Maga a filmrevü népmese.

Nem frásztalnál és műteremben kiagyalt, agyoncícomázott, agyonszínezett »meseszerűsége« törekedtek a film készítői, hanem kihasználva a filmadta ezer lehetőséget, megvalósították azt, amivel eddig még hiába próbálkoztak: ragaszkodva a népmese elemeihez szavakból, fényhatásokból, képekből elevenné teremtették a népmesét. A népmesék szerelmes leányzói, lovagjai, fák odvában lakó törpéi, emberi nyelven szóló állatai elevenednek meg szemünk előtt — s úgy, ahogy arra gyermekkorunkból emlékszünk. Azt írják, hogy ez az első olyan kísérlet, mely nemcsak címében, de lényegében is a hamisítatlan mese-film megteremtésére törekszik, s ez is a legnagyobb dícséret lenne, ezt írják, ha ez a kísérlet nem lenne már beteljesülés is. S mint ilyen remekmű, a kísérletezés minden nyoma nélkül. Őszinte véleményünk, hogy »A szerelem ördöge« egyike a valaha is látott legtekélyesebb filmeknek.

— e —

Hajótöröttek

(VAROSI SZÍNHÁZ.)

Ami ebben a filmben megkapó, az a színel.

Végre egy színes film, ahol nem káprázó szemmel és zúgó fejjel kel fel az ember a helyéről. Itt a háborgó tenger nem hupilila és jajvörös, hanem olyan, amilyen: piszkos szürkésfekete. Puha, megnyugtató pasztellónusok uralkodnak ott is, ahol alkalom nyílna csiricsáréra maszatolni mindent, csak azért, mert színesen fotografálnak.

A mese! Megtorpedózott hadihajó legénységének roncsai egy bárkában. Fogytán az élelmiszer, az egyik haldoklik, de... mintha az őfelsége hajójában lett volna hasonló. A convoy elindul Newyorkból, közeledik a tengeraltattjárógyűrűhöz. Gyönyörű felvételek, felszültség, de... Egy tengeraltattjáró a bárkával akarja lépéscsálni a felmentő hadihajót. Ismét a helyesen adagolt izgalom, de... A kapitány kiüriti a megtorpedózott hajót és telibetalálja a felbukkanó tengeraltattjárót. Itt a vége, fuss el véle, de...

Ismét egy ramek vigjáték
A SZERELEM NEM TR
Főszerepekben:
IRENE DUNNE és
ROBERT MONTGOMERY
Bemutatta az URANIA-filmsz

De kicsit sok a szakáll, kicsit sok a hajó, a tenger, a férfi. Filmen nőt is akarunk látni, problémákat és ötleteket akarunk látni, filmen filmet akarunk látni és nem örökösen háborút, ha csak nem kimondottan híradó vagy dokumentumfilmről van szó. Jó, tudjuk, a filmlerakat azt mutatja be, amit Londonból, Párisból, Newyorkból küldenek neki. De tisztelt küldő urak, a különböző metropolisokban, hat évig a saját bőrünkön éreztük a háborút, majd egy éve filmen nézzük, nem kaphatnánk végre valami mást!

— sm —

Week-end feleség

(Corso.) Régi, szériaszámgyártott, amerikai tuat-film, még Pacséry László felirataival s a kor köve-

telményei szerint a »demokraciá« szó illedelmes »haladás« fordításával.

Vigjáték, kiagyalt mesével és sok álbul-eselkedéssel. A diplomát szerzett, »moderne«, de a kivétel kedvéért dúsgazdag amerikai lány szerelmes lesz a diplomás szegény fiúba. A fiú végül álláshoz jut Belgiumban és elutazni készül. Két napot tölthetnek csak együtt, szeretnék azt távol a családi háztól eltölteni, de szabad-e azt? Mert, ugye, mégis: fiú és egy leány... E borzasztó nagy probléma felett bölcselkednek és szellemkednek ezerkétszáz méteren keresztül. Persze, a két főhős körül a »korlátlan lehetőségek hazáját« megtestesítő családi kör is szerepel. A tengerészkapitány-nak álcázott bankigazgató papa, üres óráiban regényeket írogató mama és a válási rekordokat felállító nagynéni. A mese vége

pedig az, hogy a lány az utolsó percben, mint boldog feleség a fiúval elutazik.

Kár, hogy Priscilla Lane-t, a »Szökevények« és Kerész Mihály »Négy nővére« című filmjének ragyogó tehetségű drámai színésznőjét ilyen hozzá nem illő keretben láttuk viszont.

Kö-

A Híradó-mozik új műsora

Ennek a mozinak a végeztével nem fogsz negédesen a partnernődre nézni, karodat se fűződ szorosabbra köréje. Hanem nagyokat szippantasz a csipős levegőből és azt monddod: »Hát igen: távolabb és szabadabb lett a látóháor...« Pedig »sztárja« nincs is ennek a műsornak. Csak éppen hallod a nürnbergi tárgyaláson a világ megrontóit, amint nem tartják magukat bűnösnek és furesa érzéssel látod, hogy Göring Herman valamit mondani akar, de leintik és — zavarodottan leül. Körül is néz nagybárgyún, miként lehetséges ez. Erre ad feleletet az egyik trükkfilm, ahol a különböző ember-típusokat jelképező állatokat kedvencünk, Miki, szórakoztatja. És hiába akarja a zordon ör elhallgattatni s az állatokat elszomorítani: elbukik a Gonoszság s mindenki csakazértis vidám lesz... Az USA honvédezenekarának puzónjai orgonaként szólnak, újrafényesítik a Kreml ragyogó kupoláit és látjuk, amint lerakják a 2200 km hosszú olajvezeték csöveit Amerikán át, — amivel megnyerték a nyugati esatát. (Végre egy kellemes hangú magyar szövegmondó! Jólesne, ha ezt itthon szinkronizálták volna.) A Mafirt-Híradó viszont nem sikerült: sötétek a felvételek, a mozgások érdektelenek.

(R.—I.)

AUTÓSZAKISKOLA TERÉZ-KÖRÚT 7
HIKÁDE hatóságilag vizsgáztat szemly, teherautóra és motorkerékpárra — KERBER autószakkönyvek Telefonszám: 224-862

Csütörtökön és vasárnap 1 ÓRAKOR

ÜGETŐ

Lesz, vagy nem lesz...

Páris divatközpont? Ez itt a kérdés. Erről vitatkoznak a nyugati hemoszféra divatkirályai és diktátorai, miután az idej első komoly párisi bemutatóig Amerika volt a divat egyeduralkodója. Hosszas tárgyalások folynak a párisi mannequin UNRRA-szállítmányok előtti időkből eredő darázsderékáról, mely darázsderék az egész divat vonalát reformra kényszeríti. A nagyok — Schiaparelli, Balenciaga, Maggy Rouff, Lelong és a többiek — éjszakát nappallá téve, hetekig tartó megbeszélések, töprengések és érvelések után arra a konklúzióra jutottak, hogy állig érő elálló gallérok, illetve sálak, lekerekített, csapott vállak (ja!), ceruzavékony estélyiruhavonalak és végül darázsderéket kihangsúlyozó széles csipők — igen, igen — lesznek az idej divat újdonságai. Hogy most ebből mi szép és mi nem, arról nem szóllok egy szót sem, mert köztudomású, hogy 3-4 hét alatt még a legcsúnyább ruha és a legbolondabb kalap is szép lesz, ha divatos. Legfeljebb azt mondhatnám, hogy nekem mindebből mi tetszik. De ezt meg azért nem teszem, mert olyanról írni, ami nekem nem tetszik, nem illik. Én pedig írni akarok.

Írni az első fényképen szereplő Schiaparelli-kabátáról, ami fekete kordbársonyból készült és magasztalt nyakába fekete-fehér csikoztatással van bedugva. Hogy ezt a sálat ho-

gyan kötik meg, arról persze hallgatnak mélyen. Azután a második fényképen látható Lelong-kosztümről, ami fekete-lila kiskockás szövetből van. Meglepő, hogy a mannequin kezében Chamberlainról elnevezett hosszinyelű esernyő van: ez a divat, úgy látszik, tartja magát, mint annak az emléke, akiről elnevezték. A harmadik fénykép a ceruzavékony Balenciaga estélyiruhát mutatja. Fehér selyemből készült, fekete taft »járom«-gallérral. (Kérem, Párisban neveztek el így ezt a fajta gallért.) Carpentier barna düfűn, derékba szabott glocknis, magas elálló galléros kabátot kreált és Balenciaga fekete szövetkabátot, egyenes szabással, kicsi bubigallérral, öt nagy cifra féngommbal és egész kerek vállakkal, hozzá óriási fekete szőrmecsodát a fejre. Ugyanez a szalon fogadóruhát mutat újípiros taftból, hosszú, szűk ujjakkal, vékony derékkal, nagyon kihangsúlyozott csipőkkel, amit a szoknya húzott voltával ér el; a ruhán közepén végig széles fehér csík és ugyanilyen csík a szoknya alján körül, vállain pedig könyökig érő húzott fehér pezerin. Maggy Rouff világoszürke jersey ruháját emlitem meg. Ez ingblúz kivágású, végig keskeny pliszékbe rakva, melyek a felső részen le vannak vasalva, derékban letűzve, a szoknyán pedig nyitva esnek; japán szabású csuklónál kibővíülő ujjak, keskeny barna bőrvél.

Ezekután még csak azt akarom megjegyezni, hogy kalapoknak lényegesen kevesebb szerep jutott ezúttal a párisi bemutatón, mint a háború előtt. Kéményseprőkalaptól turbánig minden divatos. Nappal konty a divat, estére pedig koszorúba feltűzött haj. A divatszín pedig a háború alatt üldözött zöld szín lett. Ennek minden árnyalata szerepel, de természetesen leginkább a feketét láthatjuk.

Miután mindezt elmeséltük, némi szívfájdalommal visszatérünk a mi kis világunkba és elhatározzuk, hogy estélyruhát idén mégsem fogunk csináltatni, mert valljuk be, akár ceruzavékony, akár stíluhahavonala is van, a bableves-rához határozottan rossz szíj illik mindkettő.

Péter Éva

Egészség és Szépség

Kozmetikai szépítőszer

A szépségre és annak megőrzésére való törekvés egyidős az emberiség keleti kezésével. Ennek érdekében próbálkoztak pogány őseink asszonyai és próbálkoznak a XX. század modern hölgyei a legkülönbözőbb összeállítású szépítőszerrel. Az egyik legutóbbi, háborúelőtti statisztikai megállapítás szerint, csupán Amerikában évi 25 millió dollárt költöttek szépítőszerre, amely összegnek egyharmada esik a férfiakra, kétharmada pedig a nőkre. A szépítőszer használata névsablonos szabályokat, vagy egységes útbaigatásokat adni nem lehet, mert ezek használata a bőr érzékenységétől, típusától és a bőrnek számos egyéb anatómiai és életteni sajátosságaitól függnek. Sokkal nagyobb hasznára vagyunk a bőrnek akkor, ha egyáltalában nem használunk kozmetikumokat, mintha kritikán nélkül különböző szereket próbálgatunk, melyeknek eredménye csak egy lehet: a hibás tisztatlanság teint.

Az arc- és testápolásnál nagy szerepe van a fokozott tisztálkodásnak és higiénának, enélkül üde arcbőr és izmos, rugalmas test el sem képzelhető. Itt elsősorban a víz kozmetikai jelentőségéről kell megemlékeznünk, mely nemcsak a tisztálkodás szolgálatában áll, hanem a bőrre gyakorolt jótékony hatásánál fogva egyike a legfontosabb kozmetikumoknak és így a test- és szépségápolás nélkülözhetetlen segédeszköze.

Kozmetikai szempontból általában a hideg vízzel való mosás ajánlatos, kivéve azokat az eseteket, mikor a meleg víz használata a bőr zsirtalanítását szolgálja. Mosdani csak bővíző mosdótálcában lehet, mert a nagytömegű víz eróművi behatása elősegíti az arc gyors megtisztulását a rátapadó szennyeződéssel szemben. A verejték és fagyúkiválásztás ilyenkor szabaddá válik és így a bőr felületének párolgása zavartalanabbul mehet végbe, ami jelentőséggel bír a különböző kozmetikai hibák keletkezésének megakadályozásában. A szappan nélküli mosakodás vagy a víz használatának teljes mellőzése mellett az arc bőrnek alkohollal vagy zsírdékkal való tisztántartása — nem eleendő. Bizonyos körülmények között, egyes bőrtípusoknál ez az eljárás hasznos lehet, de csak mint a bőr ápolásának alkalmi segédeszköze. Tökéletes tisztántartást és dezinficiálást csak szappannal és vízzel érhetünk el.

Dr. Heks Imre
orvoskozmetikus.

AZ ÖSSZES
SZÉPSÉGHIKÁK KEZELÉSE
Vecmesné Rohács Ilona
KOZMETIKÁJÁBAN
ERZSÉBET-KÖRÚT 56 TEL.: 222-225

HETI RÁDIÓMŰSOR

JANUAR 16, SZERDA:

8.00: A hiúz. 9.00: Cigányzene. 12.15: Jazz. 13.10: A magyar sport nyelve. 13.20: Anyos Irén énekel. 16.10: A M. N. D. Sz. műsora. 16.25: Nők Proust világában. 16.45: A Waldbauer vonósnégyes. 17.00: A munka híradója. 17.30: Századok tárnáiból. 18.15: Rádiózenekar. 19.15: Költészet a dobogón. 20.20: Raffai Erzsé és Solthy György énekel. 21.15: Hanglemezek.

JANUAR 17, CSÜTÖRTÖK:

6.30: Falurádió. 8.00: Rónai Mária előadása. 9.00: Honvédzenekar. 12.15: Jazz. 12.40: Az ötvenéves film. 13.00: Rádiózenekar. 16.10: Marton Ferenc: Göringnek üzenem. 16.30: Jámber Ági zongorázik. 17.00: A munka híradója. 17.10: Hanglemezek. 17.30: A nők iskolája. Közvetítés a Nemzeti Színházból. 20.20: Végh-vonósnégyes.

JANUAR 18, PENTEK:

8.00: Mezőgazdasági termelésünk újjászervezése. 9.00: Borissza Pál és Boros Jolán énekel. 12.15: Kamarakórus. 12.45: Az újjáéledő gyógyszergyártás. 13.00: Weygand Tibor énekel. 13.30: Hanglemezek. 16.10: Ma egy éve... Hogyan alakult meg az új Városháza. 16.25: László Ervin zongorázik. 16.45: Szakszervezeti tanácsadó. 17.00: Világhíradó. 17.10: A demokrácia iskolája. 17.30: Kopeczky Alajos orgonál. 18.15: Mikor az ember egyedül van. Összeállította Darvas Szilárd. 18.45: Hanglemezek. 19.00: Falurádió. 19.15: Lenhardt Ilona énekel. 19.30: Illés Béla szerzői estje. 20.20: Arcművészegyüttes. 21.15: Hanglemezek.

JANUAR 19, SZOMBAT:

furunkulusról és fagyásról. 12.30: Thámán 8.00: A főzelékmagtermelés jelentősége. 9.00: Rendőrszenekar. 12.15: A járványszerű Mária hegedül. 13.15: Holéczy-együttes. 16.10: Könyvszemle. 16.25: Lasztókay Lilianna énekel. 16.40: Gyermekrádió. 17.00: A munka híradója. 17.10: Udvardy Tibor énekel. 17.30: Daloló asszonyok. 18.15: Rádiózenekar. 19.05: Magyar századok. 19.30: A nemzet csalóánya. 21.15: Hanglemezek.

JANUAR 20, VASÁRNAP:

8.00: Operarészletek — hanglemezek. 9.00: Egyházi ének és szentbeszéd a Jézus Szíve templomból. 10.10: Balettzene — hanglemezek. 11.00: A képzőművészek szabad szakszervezetének téli tárlata. Helyszíni közvetítés. Vezeti Pogány Ödön Gábor. 11.15: Végh Sándor hegedül. 12.15: Anyák 5 percel. 12.20: A Bazilika-kórus énekel. 13.00: Az Országos Közművelődési Tanács műhelyéből, Sik Sándor dr. 13.10: Jazz. 13.45: Ana-

Valódi Bösendorfer-Ehrbar zongorák legolcsóbban

Erzsébet-krt 19. (Barcsay-utca sarok. T.: 222-616)

tole France: Arnyak miséje című novellája. Fordította: Boldog Balázs. 14.10: Hanglemezek. 15.00: Ünnepi krónika. 15.20: Kenéz Judith jazz-dalokat énekel. 16.10: Vattai Szabó Gyula énekel. 17.00: Falurádió. 18.15: Rádiózenekar. 19.00: Poetól Poirot mesterig. 19.30: Az új rend óra. 19.50: Egy mű hanglemezeiről. 20.20: Gaál Franciska zenés műsora. 20.40: Egy mű hanglemezeiről. 21.00: A rádió hangja. 21.10: Hanglemezek. — Elfelejtett dallamok.

ROYAL APOLLO: jan. 10-től Várlak (Irene Dunn, Charles Boyer; amerikai), 2, 3/5, 3/7, vasárnap 3/12 órák is. — **URÁNIA:** jan. 12-től A szerelem ördöge (orosz), 2, 3/5, 3/7, vasárnap 3/12 órák is. — **SCALA:** jan. 12-től 7 szerelmes kislány (Szőke Szakáll, amerikai), 2, 3/5, 3/7, vasárnap 3/12 órák is. — **ADY** (Somogyi Béla-út 3.): Fényjelek Algirban (angol), 3/12, 2, 4, 6. — **SÁGVÁRI** (VIII., Üllői-út 4.): Akit visszavárnak (orosz), 3/3, 3/5, 3/7, vasárnap d. e. 3/12 órák is. — **SZABADSÁG** (Simplon) (XI., Horthy Miklós-út 62.): jan. 16-ig Angyalok a tűzvonalban (amerikai), jan. 17-től Üldözöttek (francia), előadások 3, 5, 7, vasárnap d. e. 3/12 órák is. — **FLÓRIAN** (III., Flórián-tér 3.): jan. 17-20. Andy Hardy csalódik a nőkben (amerikai), jan. 21-23. Szépség ünnepe (orosz), 3/3, 3/5, 3/7, vasárnap d. e. 11-kor is. — **OMNIA** (VIII., Kölesey-u. 4.): Parancsolj a csillagoknak (Charles Boyer, amerikai), előadások 3/3, 3/5, 3/7, vasárnap d. e. 3/12 órák is. — **KÖRÜTI HÍRADÓ** (VII., Erzsébet-körút 13.): Nemzetközi aktualitások, rajz és trükkfilmek. Előadások reggel 9-től folytatódólagosan. — **RAKÓCZLUTI HÍRADÓ** (VII., Rákóczi-út 82.): Nemzetközi aktualitások, rajz és trükkfilmek. Előadások reggel 9-től folytatódólagosan. — **ALFA MOZGÓ, KÖBÁNYA:** jan. 17-23. Bagdadi tolvaj (amerikai), 3/5, 3/7, vasárnap 3/3, 3/5, 3/7. — **ASTORIA, KÖBÁNYA:** jan. 17-20. Krisztina királynő, 3/5, 3/7, vasárnap 3/3 órák is. — **DÓZSA MOZGÓ** (XIII., Róbert Károly-körút 51.): jan. 17-23. Örök Éva (Deanna Durbin, amerikai), 3/5, 3/7, vasárnap 3/3 órák is. — **IPLY MOZGÓ** (V., Csáky-u. 65.): jan.

17-20. Rose Marie, jan. 21-23. Hőféherke és a 7 törpe, előadások 3, 5, 7, vasárnap 11 2, 4, 6. — **ZUGLÓI MOZGÓ** (XIV., Angol-u. 26.): jan. 17-20. Két tőkefej és Nick Carter nem téved, előadások 3, 5, 7 órák. — **MARX** (VII., István-út 39.): jan. 17-20. Honolulu (amerikai), jan. 21-23. Akit visszavárnak (orosz), 3/3, 3/5, 3/7, vasárnap 3/1 órák is. — **UJLAKI** (III., Bécsi-út 69.): jan. 17-20. Haláltánc hősei (amerikai), Mexikó hiénái (amerikai), jan. 21-23. Akit visszavárnak (orosz), előadások 3, 5, 7, vasárnap 1 órák is. — **ÉVA MOZGÓ** (XIV., Erzsébet királyné-út): jan. 17-20. Itél a dzsungel (amerikai), jan. 21-23. Örök Éva (amerikai), előadások 3, 5, 7, vasárnap d. e. 11 órák is. — **KISPEST ROYAL:** jan. 14-20. Szerelmem nem tréfa, előadások 5, 7, vasárnap 3/3, 3/5, 7 órák. — **KISPEST FLÓRA:** jan. 17-20. Ida regénye (magyar), jan. 21-23. Akit visszavárnak (orosz), előadások 4, 6, vasárnap 2 órák is. — **UJPEST SZABADSÁG:** jan. 17-20. Alvilági szűz (amerikai), jan. 21-23. Tuniszi győzelem (amerikai), 3/5, 3/7, vasárnap 3/3 órák is. — **UJPEST TUNDÉR:** jan. 17-20. Szépség ünnepe (orosz), jan. 21-23. Alvilági szűz (amerikai), 3/5, 3/7, vasárnap 3/3 órák is. — **RAKOSPALOTA BÉKE:** jan. 17-20. Haláltánc hőse (amerikai), Mexikó hiénái (amerikai), jan. 21-23. Ida regénye, előadások 5, 7, vasárnap 3, 5, 7. — **RAKOSPALOTA TAVASZ:** jan. 17-20. Kacagó verseny (amerikai), jan. 21-23. Csapajev (orosz), 5, 7, vasárnap 3 órák is. — **PEST-SZENTERZSÉBET KOSSUTH:** jan. 18-21. Üldözöttek (francia), jan. 22-28. New-Orleans angyala (amerikai), 3/5, 3/7, vasárnap 3/3 órák is. — **PEST-SZENTERZSÉBET TÁTRA:** jan. 16-20. Az élet komédiája (amerikai), jan. 21-23. Behajtani tilos! (magyar), 3/5, 3/7, vasárnap 3/3 órák is. — **CSEPEL TÁNCISCS:** jan. 18-20. Utea bolondja (amerikai), jan. 22-24. Százarcu ember (amerikai), 3/5, 3/7, vasárnap 3/3 órák is. — **DECSI:** Parancsolj a csillagoknak, 3, 5, 7, vasárnap 3/2, 3/4, 3/6, 3/8. — **CORSO:** Vikend feleség, 2, 4, 6, vasárnap 12-kor is. — **FORUM:** Öten voltak, 2, 4, 6, vasárnap 12-kor is. — **CAPITOL:** Geucov szerenáé, 3/1, 3/3, 3/5, 3/7, vasárnap 11-kor is. — **OMNIA:** Parancsolj a csillagoknak, 2, 3/5, 3/7, vasárnap 3/12 órák is. — **STUDIO:** Szerelmi vihar, 1, 3, 5, 7, vasárnap 11-kor is. — **OLYMPIA:** Örvény, 1, 3, 5, 7, vasárnap 11-kor is. — **BODOGRÁF:** — A kis Edison, 3, 5, 7, vasárnap 11 és 1-kor is. — **TURÁN:** Örök Éva, 1, 3, 5, 7, vasárnap 11-kor is. — **KULTUR:** Asszonylázadás, 3/3, 3/5, 3/7. — **RADAY:** Texas II. — **CORVIN:** 7 szerelmes kisleány, — **FILMAKADÉMIA:** 15-én Össztánc, 16-án Elvarázolt búzaszem, 17-én Iréne. — **LLOYD:** Amerikai sasok. — **PÁTRIA:** Gyere velem nyomozni. — **KEMÉNE:** Elet komédiája. — **PALACE:** Joe Smith az amerikai. — **BELVÁROSI:** Szajnaparti szerelem.

FÉNYSZÓRÓ

MŰVÉSZETI HETILAP

Főszerkesztő: BALÁZS BÉLA
Felelős szerkesztő: BÉKEFFI ISTVÁN
Felelős kiadó: GYÖNGY PÁL
KIADJA A MAGYAR FILMIPARI R. T.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, IV., SZÉP-UTCA 3
TELEFON: 181-754.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Csak válaszbellyel ellátott levelekre válaszol a szerkesztőség

460017 — Athenaeum Rt. mélynyomása

Felelős: TALABÉR FERENC

SZÁSZ ÉKSZER
SOMOGYI BÉLA-ÚT 3 A
VÉTEL — ELADÁS

FÉNYSZÓRÓ

A magyar filmművészet kimagasló alkotása, az érdekes meséjű 2×2. Festői képekben gazdag, művészi és dramaturgiai elgondolásaiban teljesen újszerű, MANNINGER JÁNOS filmpozsa. A falu és a város életének heroikus párhuzama.

